

3556. I. társasági történelmi és jogtud.-i egyetemes szótársággal
 3890 III. " kételes másolat " " polgári társasági jogi szótársággal.
 3943 Pótságiadalom szótársággal népszerűre.
 4131 II társasági egyes harmadik jogtud.-i egyetemes szótársággal

Fejlesztésükön, 1911. apr. 10. ref.

Avatási ábrát exp. 1935. sept. 24.-én

78/1935-36. july. 2.

FERENC SIKSÓI M. KIR. TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYEGYETEM
JURISZTIKA ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA.

ÉVK: 1935-1936. 16.

40

szám.

Előirat: _____

1935 — 1936.

Utóirat: _____

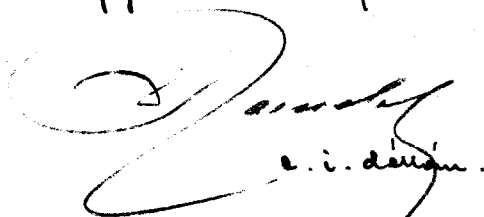
Árnálakra kiadatik:

Dr. Praesó Gerő

ot. Marton Géza

professzor unalmatl.

Debrecen 1935. évi szeptember hó 17. - én

e. i. dérym.

Előzetesen!

A. 1935. IX. 20

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

B I Z O N Y I T Á S

D. 1935

[Handwritten signature]

A

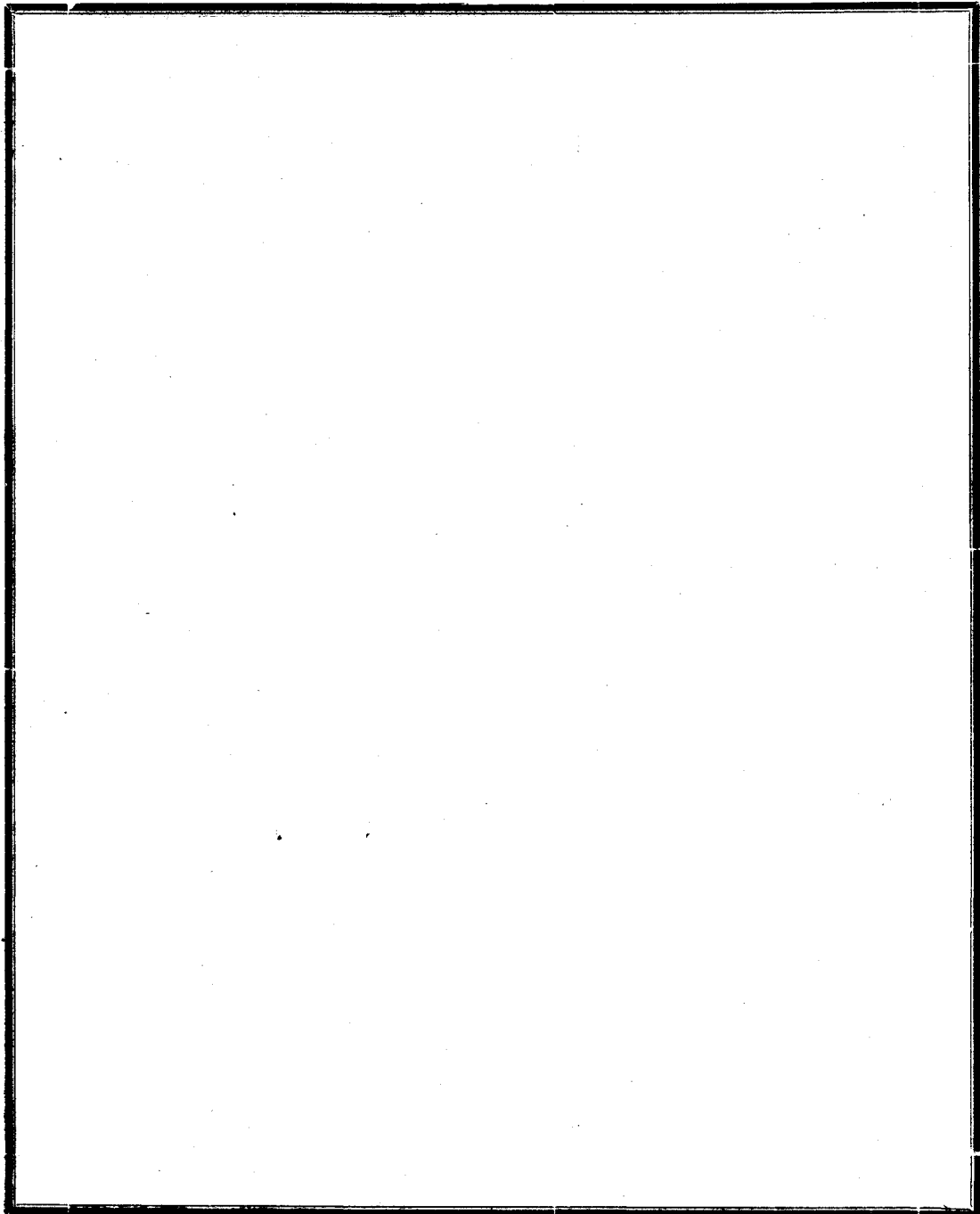
P O L G Á R I P E R B E N .

I r t a : SZÖÖR ZOLTÁN.

7 2687

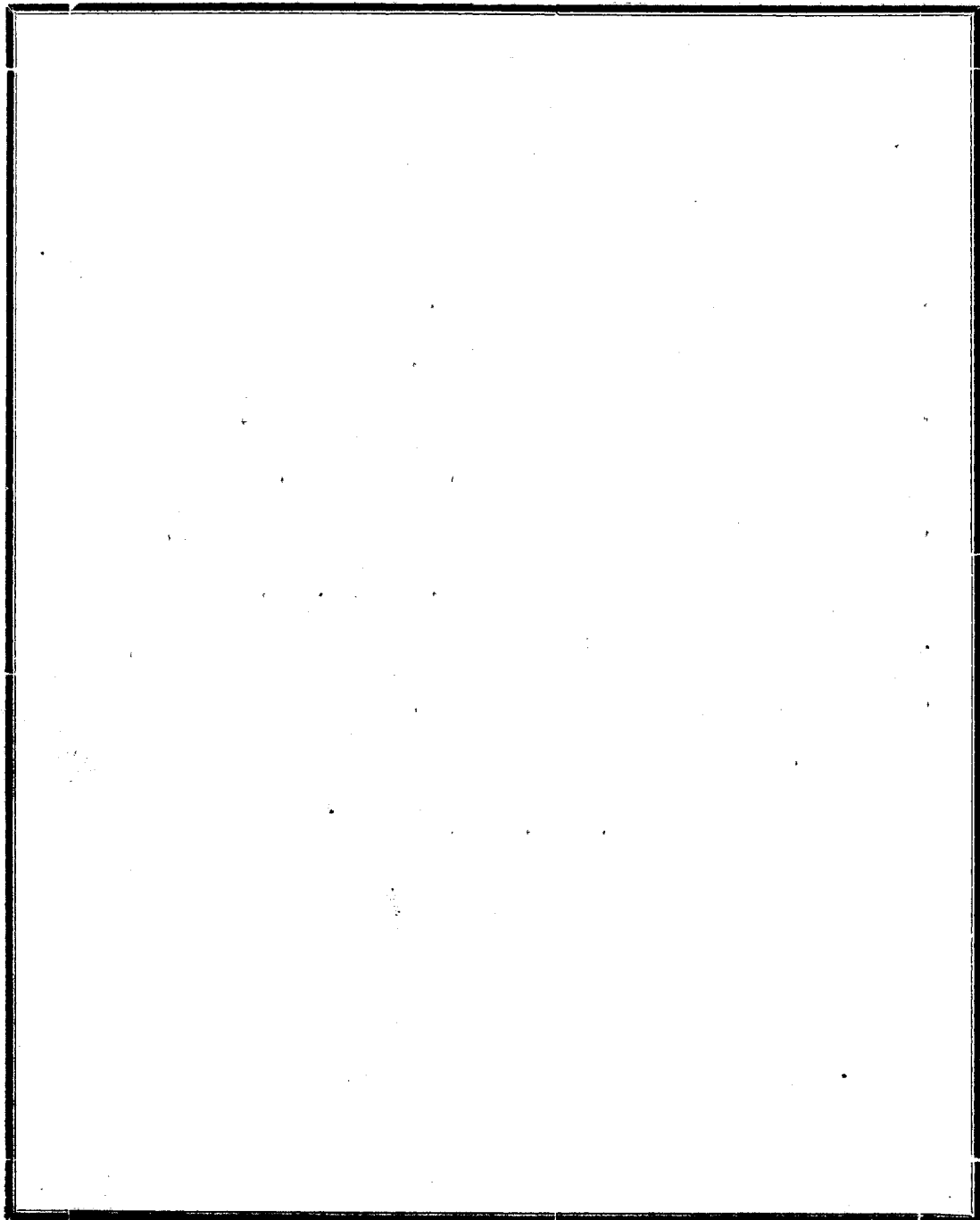
100

F O R R Á S M U N K Á K :

1. A perbeli beismerés: Dr. Magyary Géza Bpest
1906 Franklin - Társulat.
2. A bizonyítás a polgári perben: Dr. Gaár Vil-
mos Bpest 1907 Grill K. könyv kv.
3. A polgári perrendtartástan könyve: Dr. Bacsó
Jenő Bpest 1917 Grill K. könyv. kv.
4. A bizonyításról: Pap József Bpest 1894.
5. Beismerés, elismerés: Dr. Gaár Vilmos Bpest
1898.

- . - . - . -

- I. Bevezetés: A polgári per mint közjogi jogviszony.
- II. A bizonyítás fogalma.
- III. A jogszabály bizonyítása, köztudomás és hivatalos tudomás.
- IV. A beismerés jelentősége.
- V. Bizonyítási teher, negatív jogi tények bizonyítása és a törvényes vélelmek.
- VI. A bizonyítás fajtái: fő - ellenbizonyítás, közvetlen - közvetett - ,/valószínűsítés/, szabad és kötött bizonyítás.
- VII. A bizonyítás felvétele.
- VIII. Bizonyító eszközök: tanu, okirat, szemle .. stb.
- IX. A bizonyítékok mérlegelése.
- X. A bíróság záró funkciója: a kihirdetett tényekre a jogszabály alkalmazása s így jogvédelem nyújtása.

I.

Az emberek állammá tömörülésének egyik legfőbb célja, jogaik minél teljesebb élvezete, a magánjogok védelme és érvényesítése volt. A jogrend biztonsága szükségessé tette, hogy a nyers önsegély, - mely visszaéléseknek és az örökös bizonytalanságnak melegágya, néhány szigorú feltétel melletti kivételtől eltekintve, - eltiltassék s az állam vegye magára a jogvédelem terhes feladatát. Védje az egyest magánjogaiban ott, ahol annak szüksége mutatkozik s legalább akkor amikor a polgár az államhoz fordul, hatósági ingerenciát, asszisztenciát, egyszóval jogvédelmet kérni.

Az emberek ugyanis szükségleteik kielégítése végett jogviszonyba lépnek egymással, adnak - vesznek, különféle szerződéseket kötnek. S ezen tevékenységük során igen gyakran megtörténik, hogy konfliktus jön létre közöttük, ami egyrészt érdekeik ellentétességével, másrészt rajtuk kívülálló

okkal /:fizetéseképtelenség: egy árviz folytán:/
avagy az emberi " velünk született " egoismussal
kapcsolatos jelenség. /Fizető készség hiánya/
Ilyenkor van szükség az állam nem ugyan " motu
proprio " hivatalból, de kérelemre való azonna-
li közbelépésre, amikor ugyanis a tényleges ál-
lapot a jogállapotnak nem felel meg, avagy meg-
felel ugyan, de kétségessé, bizonytalanná van
téve. /:Bacsó: Tankönyv 3 o./ Pl. kölcsön adtam
ezeret. Itt a lejárat ideje aug.1-e. Adósom nem
fizet, az ezer p.nincs nálam holott nálam kelle-
ne lenni, s így a tényleges állapot a jogállapot-
nak nem felel meg. Avagy pl. azt állítja a lejá-
rat előtt, hogy én ajándékba adtam neki az ezeret
s így jogállapotom kétségessé bizonytalanná van
téve, épen azért bírói közbelépést kérhetek. Így
a két személy közti jogviszony /:pl.kölcsön szer-
ződés mint alapviszony:/ megsértésével megszüle-
tik a biztosító viszony, melyben a keresetőség

áll. S míg az alapviszony, magánjogi viszony, dologi-
kötelmi-, öröklési jogviszony volt, addig a biztosít-
tó jogviszony közjogi jogviszony, az állam és a fe-
lek/ felperes s amennyiben perbe bocsátkozik az al-
peres között/ közjogi, mert megvan a subordináció
az állam és a felek közötti alárendeltségi viszony.
A felek között jogviszony, mint perviszony létre
nem jöhet, mert a jogvédelmet a felek egymásnak meg-
sem adhatnák.

Sokan illetőleg - régebben - a polgári per-
jogot, mint a magánjog alaki jogát fogták fel, te-
hát mint magánjogi jogviszonyt. S valóban nem egé-
szen alaptalan ez a felfogás, annak ellenére, hogy
mégsem helyes. Ugyanis a büntető pert és a polgári
pert nézzük, jóllehet mindkettő közjogi jogviszony,
a kettő között meglehetősen nagy különbség mutat-
kozik. Így pl. nincs meg a polgári perben a közjogi
jogviszony leglényegesebb ismérve a légalitás, a
"hivatalbóltság". A polgári per hivatalból nem in-
dul meg. A magánjogi jogviszonyra jellemző, "Cont-

ractus contrahentibus legem ponit."következménye a polgári perviszohnál is érvényesül, így csak a felek kérelmére indul meg s a kérelmen túl nem terjedhet. /Rendelkezési elv "ne ultra petitum"/. Ha közelebbről analizáljuk a két perviszohnyt, lényeges eltérést a sok különbség ellenére sem találunk. Kivéve a legalitas elvét, azt a különbséget ugyanis, hogy a polgári per hatósági iniciatívára nem indul meg s befejezni nem feltétlenül szükséges, a felek consensusának tág teret enged.

Az állam a polgári per útján is közérdeket valósít meg, az egyén gazdasági érdekvédelmét, mely közvetve szintén közérdek, ugyanis az egyes család, az állam alapsejtje, annak erőssége az állam létalapja. S éppen ezért a polgári per is közjogi jogviszony s ide is talál Ulpianusnak a közjog - magánjogra adott definíciójának első fele: *ius publicum est quod ad statum rei publicae spectat, privatum quod ad singulorum utilitatem*. A polgári per célja a jogrend védelme s így közérdek. *Iustitia*

fundamentum regnorum est. A büntető per és polgári per közti konstrukciónál is differencia nem fosztja meg a polgári pert közjogi jogviszony jellegétől.

II. /A bizonyítás fogalma/

Hogy a felek között a multban mi történt a bíróság nem tudja s a polgári per során azt hivatalból ~~azt~~ nem is kutatja, úgy mint a büntető perben a szervei útján./Nyomozás/

A multban történt a per tárgyát képező tényeket főleg a felek előadásaiból és bizonyos dolgokból tudja meg, melyek nem mások, mint bizonyító eszközök, mely a bíróság következtetési alapját képezi. Ez a perben észlelt tény, mint a birói cognitio fundamentuma, mint okozat szerepel a perenkivüli ténnyel szemben, mely a perbeli ténynek oka, causája. A felperes keresetével, csak úgy tud érvényesülni, ha jogalapító tényekre hivatkozik, melyek vagy emberi cselekmények vagy egyéb tények. Az alperes célja

viszont az, hogy a kereset elutasíttassék, melyet vagy tagadással vagy kifogással ér el. A felek állításainak, előadásának valódiságáról a bíróságnak meg kell győződnie, mert csak a kétségtelenül bizonyos tényeket fogadhatja el következtetési alapul. S éppen azért, hogy az előadott tények valódiságáról a bíróság tudomást szerezzon, ezért szükséges a bizonyítás, ez a per súlypontja, ezen fordul meg, dől el a per sorsa. Sokan bizonyítás alatt a fél azon tevékenységét értik, mellyel a bíróságot a tényállítás valósága felől meggyőzni törekszik, másrészt a bíróság azon funkcióját, mellyel a felek előadásai alapján a valóságnak megfelelő tényállást megállapítani törekszik. E felfogás szerint a bizonyítás kétoldalu tevékenység. Lehetséges azonban - igaz ugyan, hogy csak kivételképpen - a bizonyítás hivatalból való elrendelése is, tehát a bíróság egyoldalú tevékenysége pl. helyszíni szemlénél s a félnek eskü alatti kihallgatásánál. A bizonyító fél tehát mindig egyféle tevékenységet vé-

gez, megnevezi, felajánlja a bizonyító eszközöket, kérvén a bíróságtól annak alkalmazását. Ennek alapján a bíróság 1. észleli a bizonyító eszközöket, megfigyeli a jelenségeket, 2. s ennek alapján mérlegel, azaz a perenkivüli tények meg-, vagy meg nem törté-
tére következtet. / Gaár Vilmos: Bizonyítás a polgári perben és Zlinszky: A bizonyítás elmélete c. művében foglalt felfogás. / Magyary Géza és Herczegh Mihály a bizonyítás lényegét a felek egyoldalú cselekményében látják, mely nem más, mint a bizonyító eszköz felajánlása, jóllehet ez egymagában a bizonyításfelvétel és a bizonyító ok erejének latolgatása / bizonyítékok mérlegelése nélkül nem ér semmit. / Ezt a két műveletet pedig a bíróság végzi. Tehát a bíróság és a fél a bizonyítás során cselekszik, mindkettő tevékeny.

Ezen felfogásokkal szemben a bizonyítás lényege nem ez, hanem a perben észlelt tényekből a perenkivüli tények meg- vagy meg nem törté-
tére való következtetés, / Bacsó: 1. Tankönyv 138 old. / , mert ez

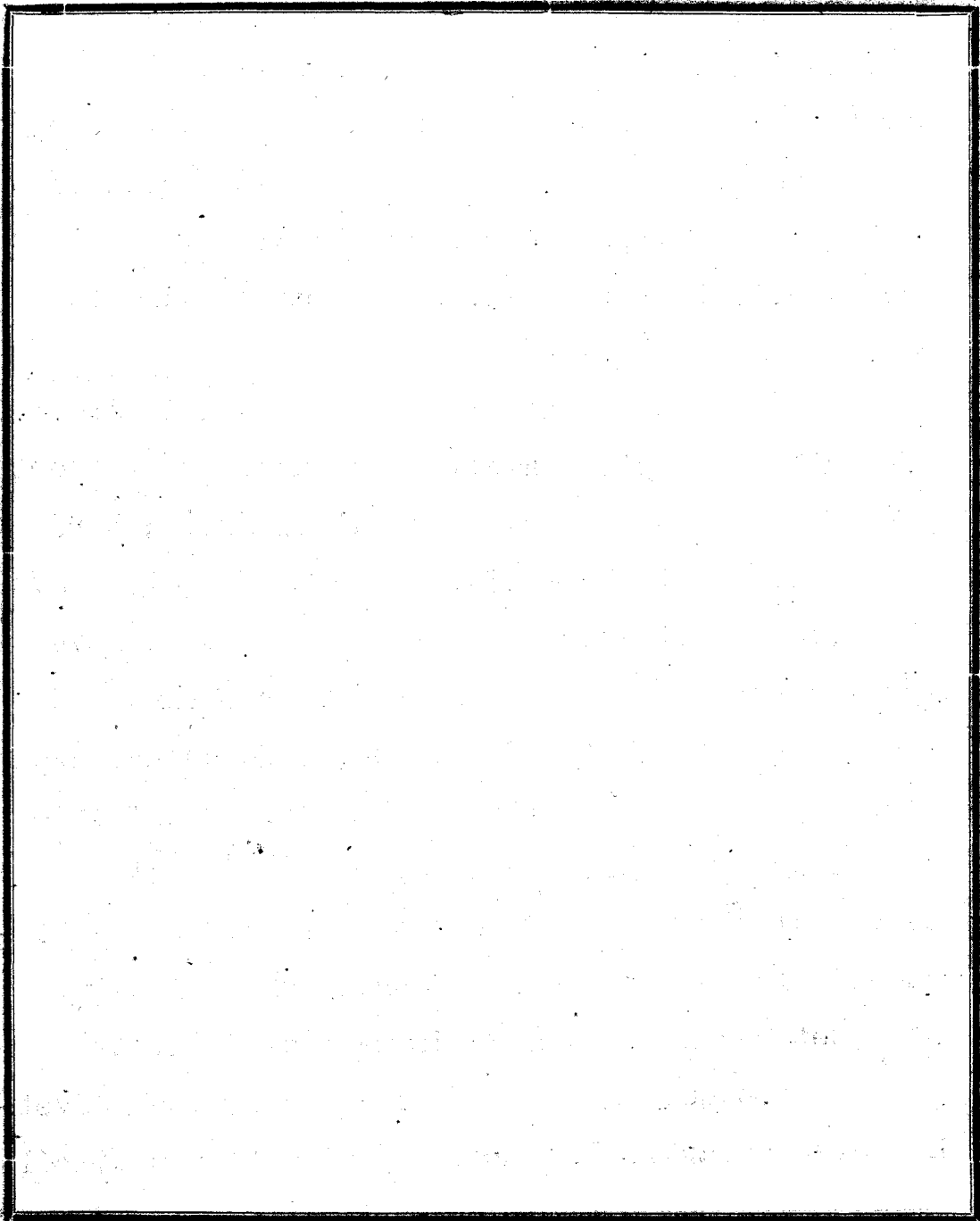

felülvizsg.

a perenkívüli tényállás más bíróságra kötelező következtetési alap folyó perben /felebbvitelnél/ (feltétlenül, más bíróságra pedig folyó perben) sokszor feltétlenül, más perben pedig az ilyen ítélet praesumptio iurist képez, azaz kötelező az ellenkező bizonyításig.

A polgári perrendtartás álláspontja 1911. I. t. c. szerint bizonyítás alatt a fél cselekményét értjük, mellyel tényállításainak valóságáról a bíróságot meggyőzni törekszik. Sokszor a fél oly tény állít, mely a mindennapi életben szokásos elnevezés szerint érthető s minden további nélkül következtetési alapul elfogadható. Előfordulhat azonban, hogy a perben állított s bizonyítékul felhozott tény nem ilyen egyszerű, hanem ugyanazt a tényt különböző elemek eredményezhetik, komplikált-ságánál fogva arról nem alkothat mindenki helyes ítéletet magának. Ilyenkor nem ~~(az)~~ az állított tény maga, hanem annak részelemei szolgálnak következtetési alapul. Pl. valaki azt állítja a másiktól

HARMATY NYOMDAVÁLLALAT, DEBRECEN

hogy feslett életmódot folytat. A bíró ezt így nem fogadja el, hanem az állított tényt analizálja, elbeszéli, milyen észlelések alapján meri ezt állítani? Tehát az elemeket vizsgálja s azokat analizálja, minősíti, hogy az állított tény az elbeszélés, a fél társadalmi állása és az uralkodó társadalmi felfogás alapján való-e? annak minősíthető-e, aminek állított. /Rosszhiszem, becstelenség esetén is./ Perbeli tény tehát mint okozat szerepel, melynek okát keresi a bíróság s mely nem más, mint a perenkívüli múltban történt tény. Sokszor azonban a bíróság nemcsak a múltban történt tényeket deríti ki, hanem jövő eshetőségre, lehetőségre is következtet. Így pl. egy erdőhaszonbérletnél a bérlő nem tartotta be az üzemtervet /rablógazdálkodást folytatott/. Meddig érezhető ennek a jövőben haszonelmaradási hatása, és mennyire becsülhető az elmaradt hasznok összege? /luctum cessans/. A bíróság erre is következtet "a kiderített tény, mint ok, milyen tényeket, mint okozatokat fog eredményezni a jövő-

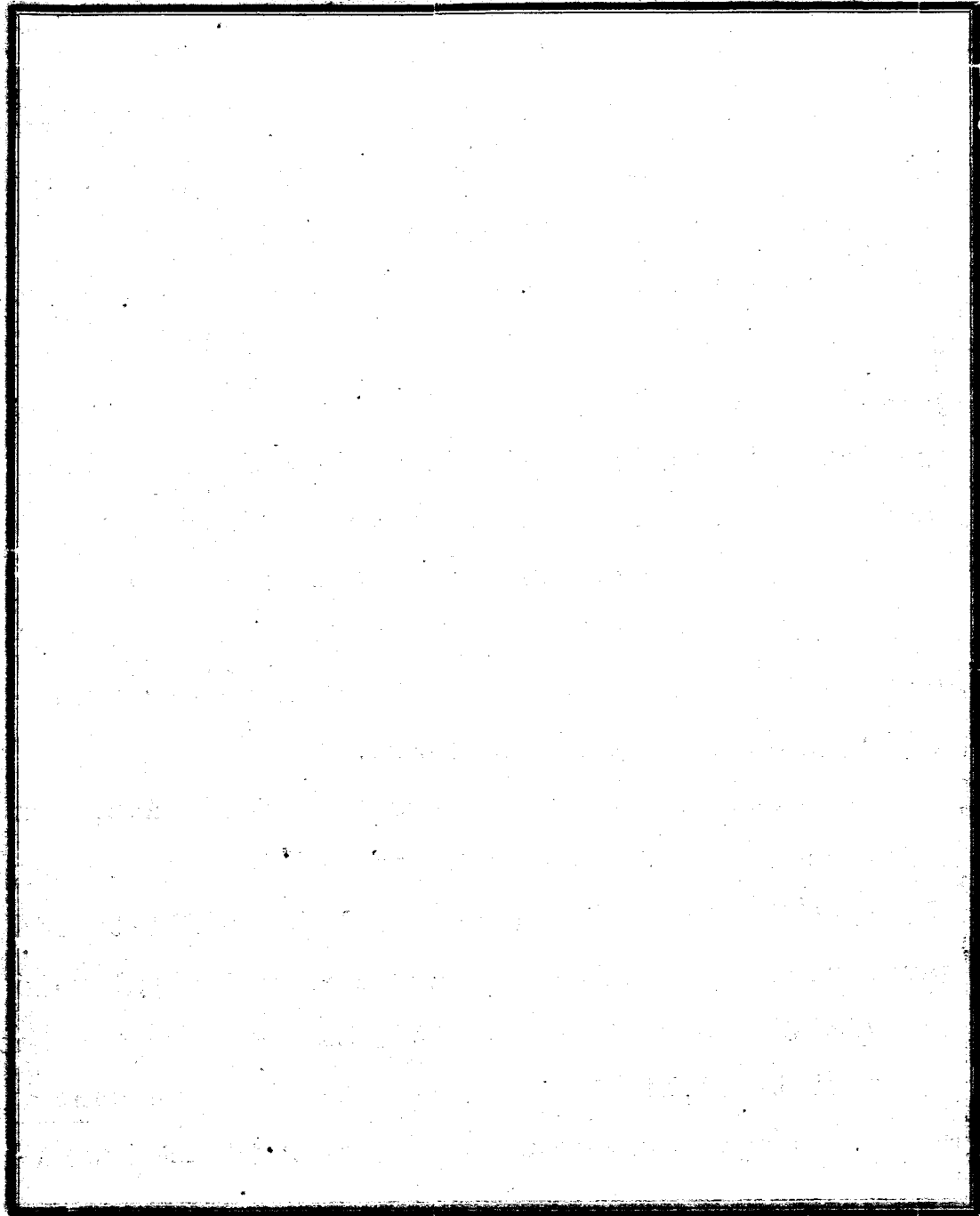

ben. -

Tehát a bizonyításra szoruló tényállitás, nemcsak elmúlt tényekre vonatkozhat, mint látjuk, nemcsak történeti bizonyítás, hanem vonatkozhat pro futuro is, sőt a jelenben létező ténykörülmények valóságának vagy valótlanóságának megállapítása, - mely lehet vagy a bíróság közvetlen észlelése vagy szakértői észlelés - szintén a bizonyítás körébe vágó művelet./Gaár Vilmos:i.műve 13 old./

Ha a bizonyítás lényegét a Pp. adta formában szemléljük s bizonyítás alatt a fél azon cselekményét értjük, mellyel tényállításainak valóságáról a bíróságot meggyőzni törekszik. — ?

Ily értelemben véve helyes Gaár felfogása, hisz a jelenben létező kétes ténykörülménynek a bíróság által való megállapítása a perbeli ellenfél tagadásával szemben az észlelés vagy szakértő által való meggyőződésszerzés a bizonyítás körébe vágó műveletnek tekintendő, hisz ez a bizonyítás legbiztosabb módja. A német jogtudományban Heusler nálunk Magya-

ry Géza a jelenben létező tények észlelését kizárják a bizonyítás köréből. Szerintük a bizonyítás csak már megtörtént tényekre vonatkozhat, tehát kizárólag történeti bizonyítás. Jelen tényeket csak észlelni lehet, de nem bizonyítani. Azonban semmi akadálya és mégkevesebb gyakorlati jelentősége nincs annak, hogy ezt kizárjuk a bizonyítás köréből. -

III. / A jogszabály bizonyítása./

Felmerül a kérdés, mit kell és mit nem kell bizonyítani? - Bizonyítani csak tényeket kell, hisz a bizonyítás *quaestio facti*, ténykérdés és sohasem *quaestio iuris*, jogkérdés. Jogszabály nem tárgya a bizonyításnak. A bíróságnak azokat ismernie kell hivatalból. *Iura novit curia*. /:Sőt a jogszabályt az egyesnek is ismernie kell /Fenerbach *fictiója*/ *Regula est iuris ignorantiam cuique nocere*. Amit a magyar Btk. így fejez ki " a törvény nem tudása avagy téves felfogása nem

mentesíti annak alkalmazása alól". A bíróság tényeket kutat, ez a bizonyítás célja: ténykiderítés, melyre a bíróság alkalmazza a jogszabályt. Kivételt a más államban érvényes jogszabályok képeznek / 1893 : XVIII.tc. 63 §-a alapján a viszonosságra vonatkozó szabályok is/ Továbbá a helyi és különszerű szokások és végül a helyhatósági szabályrendeletek, statutumok, amennyiben a bíróság azokat nem ismeri. Azomban ez a bizonyítás mégsem azonos a tényállítás bizonyításával és inkább a birói munka, kutatás megkönnyítését célozza, amennyiben ez a §. felhatalmazza a bíróságot más jogforrások felhasználására is, s az idézett § a bizonyítás módját sem szabályozza. Lehet binyítani hivatalos nyomtatott kiadvány, avagy közkezen forgó egyszerű példánnyal. Sőt elvileg a jog respectabilis művelői vagy magasrangu alkalmazói is tanuságot tehetnek a jogszabály létezéséről. / Szilágyi Dezső Angliában több magyar jog-

tudóssal eskü alatt vallott a magyar örökösödési jogszabályról, tehát a gyakorlatban is előfordult

III. Köztudomás.

A Pp.szerint, de már előbbi jogunkban is így az 1893 : XVIII.tc.62 §-a értelmében " a bíróság előtt ismeretes köztudomásu tényeket bizonyítani nem szükséges ".- Köztudomásu pedig az oly cselekmény, melyet többen észleltek, melyről legtöbb esetben az egész országban van tudomás, de még ez sem szükséges. A németek ugyanis osztályozták a köztudomást annak terjedelme alapján, világra szóló, országos, kerületi és községi köztudomásra. Ily absztractiója a köztudomásnak jogilag teljesen irrelevans. Hisz mindig lehet hely / és ember / ahol az illető köztudomásu tényről / pl. Bosznia okkupációja/ vagy természeti eseményről nincs tudomás. Azonkívül a köztudomás változó is, amit a ma élő emberek egyöntetűen ellenetmondás nélkül ismernek, évek mulva elhalványul megszűnik közisme-

Levintem köti a
jeddinisi birot!

rotté lenni. Tehát ugy időbelileg, mint területileg korlátolt ez a fogalom. Csak az a fontos hogy a per keletkezésének / alapításának/ időpontjában az illető tények valóságát ellentmondás nélkül minden értelmes ember s főleg a bíróság egyöntetűen ismerje. Sőt még az sem szükséges, hogy pl. a tanács egyhangulag ismerje az illető tényt, elegendő a szótöbbség is, hisz valamely tényállítás valóságának vagy valótlanságának megállapításánál is elegendő s így a bizonyítást feleslegessé tevő köztudomás megállapításánál is célszerűtlen volna többet követelni. Azomban ami az első bíróság előtt köztudomásu volt, nem mindég lesz az a felebbviteli bíróság előtt is, de lehet fordítva is a dolog esetleg oly tény lesz a felebbviteli bíróság előtt köztudomásunak ismerve, melyről az első bíróságnak nem volt /köz/-tudomása, s amelyre nézve így a további bizonyítás felesleges.

A köztudomás nem bizonyítása által a törvény

Hőszoboromra hang
csak kőmunka hang

egy jelentős kivételt tesz az általános perjogi elvek alól, mely szerint a bíró magán tudomását valamely perbeli tényállitás valóságának vagy valótlanságának megállapítása tekintetében nem érvényesítheti, másrészt a pernek egyébként a felek által szolgáltatandó anyagát hivatalból saját maga észleli. Biróságaink gyakran összetévesztik a köztudomásu tényeket a köztapasztalati tényekkel, mint tapasztalat utján szerzett ismeretekkel így pl. a budapesti tábla köztudomásu ténynek mondta, hogy a tojás törékeny áru. A köztudomásu tényeknek a köztapasztalati tényekkel való egy-két ismeretközössége, így pl. az általános elterjedtség, azonban nem teszi ezen tényeket perjogi szempontból is köztudomásuakká.

A köztudomásu tényeket tehát a bíróság hivatalból is figyelembe veheti, a köztudomás azonban csak praesumptio iuris egyszerű vélelem, tehát ellenbizonyítás nincs kizárva, legalább is elvileg.

Esélyes és boldog
a hivatalos napján
vagyis

III./Hivatalos tudomás./

Nem kell bizonyítani a bíróság előtt hivatalból ismeretes, hivatalos tudomásu tényeket sem. Erre azonban nincs kogeus szabály. Amire a bíróság visszaemlékezik, amiről tudja, hogy az előbbi eljárásban vagy másik perben már meggyőződést szerzett róla azt nem kell bizonyítani. Természetesen ezek nem részlet dolgokra vonatkoznak, hanem, hogy pl. vlk-i cégvezető, gondnokság alatt áll, vagy csődbe jutott.

A köztudomásu és hivatalos tudomásu tények hivatalból való figyelembe vétele által perjogunk a Pp. egyik igen fontos alapelve a tárgyalási elv alól tesz kivételt, - mely jelenti a peralanyainak közreműködését a polgári perben a peranyag összegyűjtésénél a tények és bizonyító eszközök megjelölésénél, - s a nyomozó elvet ismeri el, mint kivételt, habár nemcsak ebben az egy esetben, hanem ezenkívül is, így a Pp. 271 §- a szerint a

biróság valamely kár vagy elmaradt haszon mennyiségének megállapításánál nemcsak szakértők meghallgatását, hanem bizonyítás felvételt és tudakozódásokat hivatalból is fogantathat, s így p.perjogunk is helytel - közzel elismeri a büntetőperre általában a közjogra jellemző legalitás elvét, /nyomozó elvet/.

IV./A beismerés jelentősége/.

A polgári per folyamán alperes felperes keresetével szemben többféle képpen nyilatkozhat: így ami igen gyakori tagad, /" téve, tagadva"/ kifogással él vagy egyszerűen azt mondja, hogy az állított tényről nincs tudomása, arra nem emlékszik végül beismer, azaz felperes kereseti tényállításait valóban ismeri el.

Nézzük mi ennek az utóbbinak / a beismerésnek / jelentősége a polgári perben. Nem szükséges bizonyítani az olyan tényállításokat, melyeket az ellenfél a szóbeli tárgyaláson beismer, mondja a

Pp. 263 §-ában. S így a Pp. álláspontja szerint ilyenkor nincs is bizonyítás. / Látni fogjuk, mennyire helytelen felfogás./

A perbeli beismeréssel s annak jelentőségével már régóta foglalkoznak úgy a hazai, de főleg a külföldi jogban. A vélemények rendkívül eltérők főleg egy kérdés vitás itt, bizonyítás e a beismerés vagy sem? Egy pontban nagy részt congruens a perjogászok véleménye nevezetesen abban, hogy a perbeli beismerés a bíróságot a mult megismerésében megköti. Maguk az egyes törvényhozások a maguk elvi álláspontját nem fejezik ki határozottan expressis verbis. A beismerés a gyakorlatban is előfordul meglehetősen gyakran így pl. vlk.-i határozatlan időre ad kölcsönt, s ilyenkor a perindítás az adós megintése nélkül is lehetséges, adósom beismeri, hogy tartozik, de nem tudta, hogy már fizetni kell. Avagy adósom már perenkívül elismeri, hogy tarto-

zik, de nem tud fizetni, a bíróság előtt megismétli beismerését, megis nyerem a pert, de nem érek vele semmit / Sikertelenség. / Tehát a tagadások és kifogások köre mellett in praxi a beismerés is gyakran előfordul.

A beismerésről már a római jogi források szólnak a praetor előtti eljárás első fázisában az in iure eljárásban a confessio in iure - t említik. Nem beszélve a confessioról az ⁱⁿ index előtti eljárásban. / In iudicio. / A források hiányossága másrészt nem megfelelő szabatossága folytán az is vitás, volt e a beismerés nyomán ítélet vagy a beismerés hatott ítélet erejével.

Magyary szerint a beismerés mint egy " ítélet surrogatum". /:A perbeli beismerés c.müvének 13 o./ Maga a kifejezés egyébként Savignytól származik, aki ennek ellenére azt vallja, hogy a confessiót ítélet követi. *Ha nem volt iudicium, hogy lett volna ítélet?*

A források egynéhány többé-kevésbé homályos

tételétől eltekintve /: confessus pro indicato habetur:/ nem nyújtanak biztos támpontot, amelyből következtetést vonhatnánk a beismerés perjogi kifejlődésére, másrészt növeli a zürzavart a római jognak 2000 éves történeti evolúciója is, amely a ius civile -ből a praetori jogon keresztül kifejlődvén Justinianus császári törvény -könyveiben /: Digesták, Pandekták :/, mint egy ~~xx~~ stabil anyag nyerte kodifikációját s ez a római jog a fejlődés különböző fázisaiban ugyanazon jelenségeket különböző képpen tükrözteti.

A középkori jogok vallják ugyan a confessus pro indicato habetur elvét sőt a szentírásból vett azon mondással^{is} igazolják magukat: ex ore tuo te iudico, serve nequam, - azomban következetlenül, mert a beismerés esetén is hoznak a bíróságok ítéletet.

A későbbi koroknak a perjogi fogalmakról való helyesebb és határozottabb felfogása a beismerés

terén is érezteti hatását. " A beismerés alapján hozott ítélet csak formális, deklaratorius és nem decisiv hatásu", - mondja Wetzell: System des Ordentlichen Zivilprocesses c. munkájában.

Az 1781 évi osztrák perrend a beismerést a bizonyításról szóló rendelkezések között első helyen tárgyalja s a beismeréssel az ügyet teljesen bebizonyítotttnak tekinti. Ennek hatása alatt áll régi törvénykezési rendtartásunk is, mely a beismerést nagyon helyesen szintén bizonyításnak tekinti. Az angol és francia jogban a beismerés szintén teljes bizonyítékot képez.

Régebbi magyar jogunkban is foglalkoztak a beismerés fogalmával így Verbóczy, Kitionich és Frank Ignác, aki " A közigazság törvénye Magyar honban " c. dolgozatában a beismerés alapján hozott ítéletet " örökre dönthetetlen " - nek tekinti, tehát az ítéletek koronájával abszolút jogerővel ruházza fel.

Tehát mint láttuk ugy a külföldi, mint hazai régebbi jogunk s az 1868: LIV.tc. a törvénykezési rendtartás a beismerést a " bizonyítás módjai " közt tárgyalja, tehát bizonyításnak tekinti.

A legkiválóbb magyar perjogász Plósz Sándor jelenlegi perrendtartásunk az 1911 : I.tc. megalakítója nem nyilatkozik tüzetesen e kérdésről.

Gaár és Zlinszky foglalkoznak még a magyar perjogban e kérdéssel s végül igen nagy részletességgel s a vonatkozó irodalom teljes ismertetésével Magyary Géza idézett munkájában megcáfolva a processualisták téves felfogását kifejti, hogy a beismerés nem zárja ki a pert és a bizonyítást.

S valóban ellentétben a Pp.elvi álláspontjával a beismerést a polgári per egyik " leghatályosabb alakjának " tekinthetjük s ténykiderítés, mely egyébként a bizonyítás eredménye ilyenkor is van csak újabb bizonyító eszközöket nem kell megjelölni . /: Bacsó 1. Tankv.,140 o./

Ha a büntetőper és a polgári per beismerését a kettő közti különbséget vizsgáljuk a beismerés újabb ismervére és hatására bukkanunk.

Alperes ugyanis felperes keresetével szemben többféleképpen védekezhet, mint láttuk, /tagadás, kifogás/ avagy kijelenti, hogy az illető tényállításáról nincs tudomása, amikor is a bíróság "a körülmények szorgos méltatásával ítéli meg" hogy tagadásnak tekinthető e ez? vagy beismerésnek?

Glauch és Höldes a nem vitatást a beismeréssel egyenlőnek mondják mely felfogás sokáig tartotta magát s banálisan kifejezve, hallgatás beleegyezés frázis formájában ma is eléggé közismert. "Végül beismerhet ami nemcsak alperes előnye, hanem az állam érdeke is, melynek célja a jogvédelem lehető gyors és olcsó megadása.

A törvény a különféle nyilatkozási módot, nem facultative nem az alperes szabad tetszése szerint adja meg, hanem úgy, hogy azok közül az alperes legjobb tudomása szerint válasszon épen azt, amely helyzetében a legmegfelelőbbnek mutatkozik. Természetesen visszaélések lehetősége ninc kizárva egyiknél sem, a per céljával ellenkező tudatos, avagy gondatlan visszaélés azonban különö-

sen a tagadásnál képzelhető. Egyedül a beismerés az ahol igen valószínűtlen, hogy valaki sajátmá-gával szemben valótlán ránézve hátrányos ténye-
ket valónak jelentsen ki. Épen ezért a törvény a beismerést praesumptió iuris formájában constru-
álja meg, az igaz-mondás köntösébe öltöztetvén, melyet nem az ellenbizonyítás, hisz ilyen alig képzelhető, hanem a beismerés visszavonása von-
hat le. Másként áll ez a büntetőperre, ahol a beismerésnek régebben igen nagy jelentősége volt s a bizonyítás királynőjének /:regina probatio-num/ neveztetett. Azonban itt a visszaélések le-
hetősége még nagyobb lévén /:bünpártolás stb./ a büntetőperben a beismerés csak egy bizonyíték, amely mellett meg kell szerezni a terhelt bünös-ségének egyéb bizonyítékait is.

Beismerés és elismerés azonban nem azonos fo-galmak. Az elismerés /: Anerkenntniss:/ jognak elismerése / pl.tartozás elismerése./ A beismerés

/:Geständniss:/ ténynek elismerése. Ugyanis a perbeli beismerés és elismerés egymástól tárgyra és hatályára lényegesen eltér. Alperes aki felperes kereseti előadását beismeri, csak tényt ismert el, jogáról még nem mondott le, s a per folyamán kifogással élhet elévülésre, kötelelem szünetelő okokra stb. hivatkozhat. Így beismeri, hogy kölcsön vett, de kifizette /:solutio:/ avagy felperes tartozását elengedte, tartozásaikat egymásellenében kölcsönösen beszámították.

/Compensatio/ Ha azonban alperes nem azt mondja, hogy kölcsön vett, hanem, hogy a kereseti követelést elismeri, további jogvita feleslegessé válik s a bíróság felperes kérelmére ítéletet hoz. A beismerés, mely tehát ténybeismerés, nemcsak a perben történhet, hanem perenkívül is, aminek az a jogi jelentősége, hogy a perben szintén mint bizonyító ok szerepelhet. Illyen minden olyan beismerés, mely a konkrét perkeretén kívül tétetett, avagy a per keletkezése előtt vagy más

per során. Hogy a bíróság a perenkivüli beismerést bizonyító oknak elfogadja, ennek oka azon köztapasztali tényben rejlik, hogy senki sem szokott önmagára nézve hátrányos, ellene szóló tényeket tréfából meggondolatlanul valónak mondani.

A perenkivüli beismerés érvényességéhez egyébként nem kívántatik meg, az, hogy az ellenfél jelenlétében történjék/: habár annak nagyobb bizonyító ereje van:/. - Történhet élőszóval vagy írásban egyaránt, de sohasem konkludens faktum által, jóllehet a konkludens faktumnak adott esetben igen nagy jelentősége van, pl. a végrendelet keresztül huzása, széttépése, azonban ez még nem tartalmazza annak kijelentését hogy valami tényállitás való, hanem csak közvetve bizonyítja annak valóságára enged következtetni.

A beismerés egyébként vagy korlátolt vagy korlátlan. Korlátoltnak akkor mondják " ha önálló a beismert tényállitással nem ellenkező tény-

A pelté itl nem
bárá.

állítások vannak hozzá kapcsolva, ami azonban a beismerés hatályosságára befolyással nincs.”

/: Bacsó: Pp.i.tankönyve 140 old./ Alperes pl. beismeri, hogy megvette a szóbanforgó zsebórát, azonban az nem volt aranyóra, mint ahogy felperes állítja, hanem csak ezüst. Alperes ezen tényállítása, mely felperes nyilatkozatát módosítja, hogy tagadás vagy beismerés e a bíróság megállapításától függ, egyébként az eset körülményei az irányadók.

A korlátolt beismerés problémája már a glossátoroknál felvetődött amikor ugyanis az adós ígéretét beismerte, de annak teljesítését feltételtől tette függővé. A glossator előtt az volt a kétséges, hogy beismerés e ez vagy tagadás? *Aur^ureus videtur confessus . . . . . an contra videtur negasse . . . .* Az ilyen beismerés azután a *confessio qualificata* elnevezést kapta. Magyary Géza e kérdéssel kapcsolatban minősített tagadásról be-

szél. Ennek a kérdésnek ugyanis a bizonyítási teher szempontjából van jelentősége. Pl. felperes zászlórudak festését méterenként 4 fillérért vállalja, alperes elismeri ezen alkut, de előadja, hogy ezt később lejobb szállították. Kérdés kit terhel ilyenkor a bizonyítás? / alperest / Viszont ha alperes beismeri a 4 filléres megállapodást, de felhossa a későbbi megállapodás /:2 fill. eredményét felperes bizonyít.

V. /: Bizonyítási teher :/

Lássuk tehát mi a bizonyítási teher perjogi intézménye, kinek kell bizonyítani, hogyan szabályozza ezt Pp.-unk? -

Aki a perben jogi előnyt akar elérni, annak érdekében áll, hogy az állított tény valóságáról a bíróságot meggyőzze. Ez természetesen rá nézve munkát fáradságot jelent. Össze kell gyűjteni a bizonyítás anyagát, meg kell jelölni a bizonyító eszközöket. A bizonyítás azonban se nem jog se

nem kötelezettség a bizonyító félre, hanem egy közjogi jogositvány, mint megengedett cselekmény.

Még ma is vita tárgyát képezi, hogy a bizonyítás perjogi jellegű intézmény e, avagy a magánjogba tartozik? A vélemények pro és contra megoszlanak, sőt vegyes felfogással is találkozunk. Így Almási Antal úgy véli, hogy a bizonyítási terhének tana, részben a magánjogba, részben a perjogba tartozik. Magyary Géza szerint a bizonyítási teher problémája kizárólag a perjogba tartozik. Pap József ellenben a magánjogba tartozónak veszi a bizonyítási teher szabályozását.

A bizonyítási teher szabályai azonban perjogi szabályok, habár perrendtartásunk csak általánosságban szabályozza a bizonyítási teher kérdését, sok helyen a magánjogra támaszkodva s annak szabályait subsidialiter alkalmazva. Akik a bizonyítási teher kérdését a magánjogba tartozónak mondják, azok elsősorban arra gondolnak, hogy a polgári-

perben legtöbbször a magánjogot megállapító -meg-
változtató vagy megszüntető jogi tények valóságá-
nak vagy valótlanságának megállapítása tekintetében
merül fel kérdés, s mivel a magánjog szabályo-
za, hogy mily tények milyen jogot milyen módon ke-
letkeztetnek s ezek a jogok mily módon szűnnek
meg. Épen ezért mondják a magánjogban kell szabá-
lyozni azt is, kire hárul a bizonyítás terhe, nehé-
sége. - Azonban ez nem helyes mert egyrészt nem-
csak magánjog válhat vitássá, hanem pl. a perelő
feltételekre vonatkozó tényállítások is. Így fő-
főleg a bíróságok hatásköre és illetékessége te-
kintetében, de egyéb perelő feltétel esetén is,
igy a cselekvőképtelen fél törvényes képviselőjé-
nek legitimációja esetén. Másrészt a bizonyítás
terhének kérdése csak a perben válhat gyakorlati
jelentőségűvé. A bizonyítási teher kérdésének per-
jogi jellegén mit sem ront azon körülmény, hogy
ezt a kérdést illetően a perjog sokszor a magán-

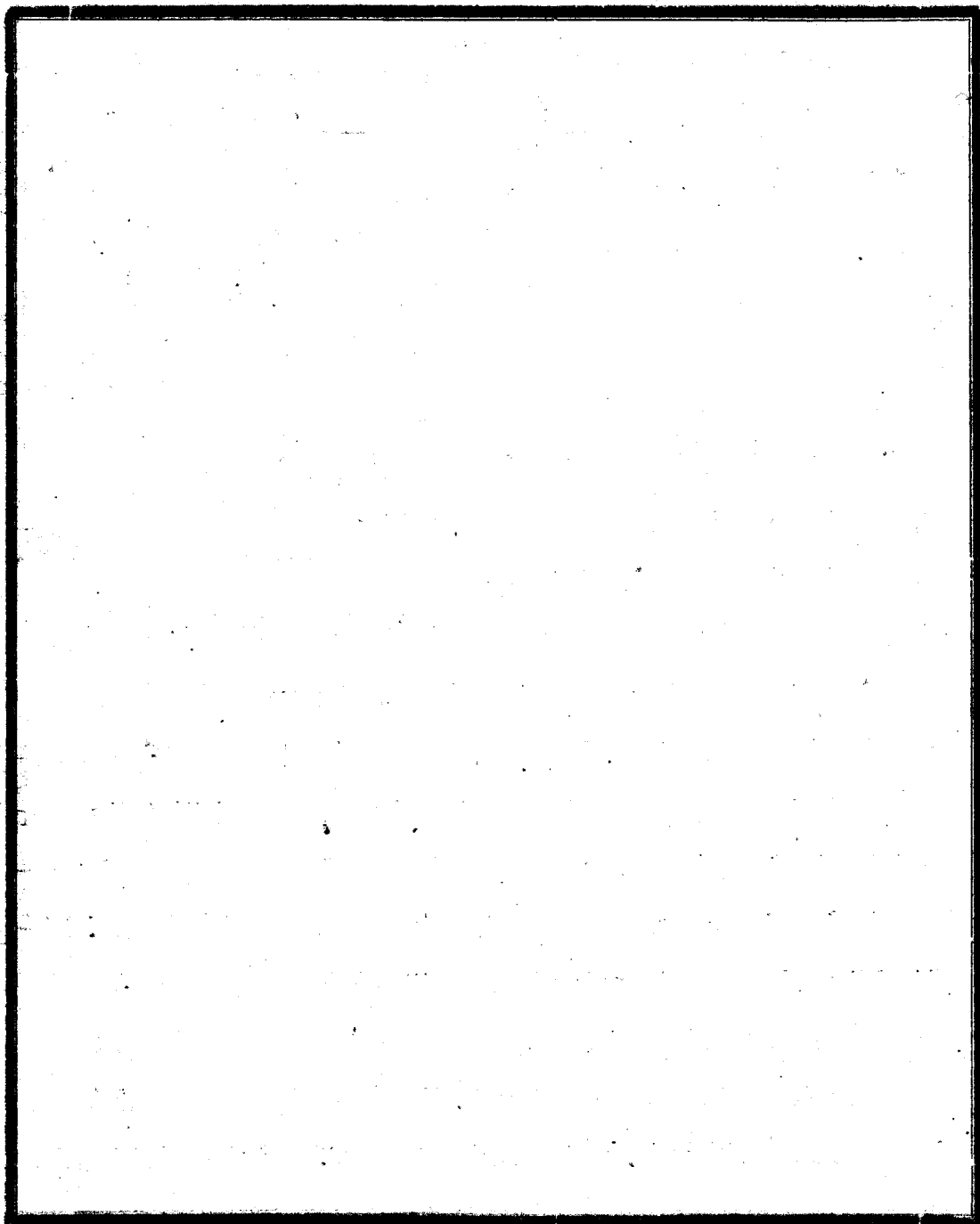
jogra utal, döntő az alkalmazásba vétel mikéntje lesz, ez pedig kétségkívül a per, mely azonban magánérdeket, magánjogot véd s így e kérdés magánjogi szabályozása is indokolt amellet, hogy az intézmény perjogi alapjellegű.

Pp.-unk értelmében "a bizonyítás azt a felet terheli, akinek érdekében áll, hogy a bíróság az állított tényt valónak tekintse." Így elsősorban annak, aki a jogot érvényesíteni akarja /felperes/ /Már a Digestákban olvashatjuk: ei incumbit probatio qui dicit, non qui negat/, kifogás esetén a teher átfordul arra, aki a jog fennállását ellenzi, amit a rómaiak úgy fejeztek ki, "exceptio ne reus fit actor", azaz ugyanolyan helyzetbe kerül a kifogás folytán, mint a felperes.

Tehát a bizonyítási terhet meg kell osztani, amint azt a törvény keresztül is viszi. Sőt vannak akik azt hirdetik, hogy helytelen mesterkélten és erőszakosan jogszabályba szorítani és megosztani a bizonyítási terhet, elég egyes utbaiga-

zító jogszabály avagy egy-két főszabály, a többi a bírói méltányosság dolga./Kohler:Holtzendorff Encyklopaedie c.művében/.Egy másik álláspont szerint a méltányosság és célszerűség lebegjen a törvényhozó előtt, amikor a bizonyítási teher kérdését szabályozza.Nem szabad a bizonyítás terhét kizárólag az egyik félre hárítani, mert ennek a célszerűség és méltányosság ellentmond s az anyagi igazság is nagyot szenved.A Pp.a bizonyítási teher kérdését csak főbb eseteiben szabályozza.
/Jogmegalapítása, létrejöttének kizárása./Azonban ezenkívül rendkívül sok még a bizonyításra szoruló tények száma.Igy pl.a jogvédelem előfeltételei közül a jogvédelmi szükséglet, mint különös perbeli előfeltétel bizonyítása, mely az egyes kereseti fajok szerint s a felek szempontjából is különböző.Igy a jogvédelmi szükséglet^{et} a megállapítási és jogállapotváltoztatási keresetnél a felperesnek kell bizonyítani.Ellenben marasztalási keresetnél, ha pl.a jogvédelmi szükséglet hiányát

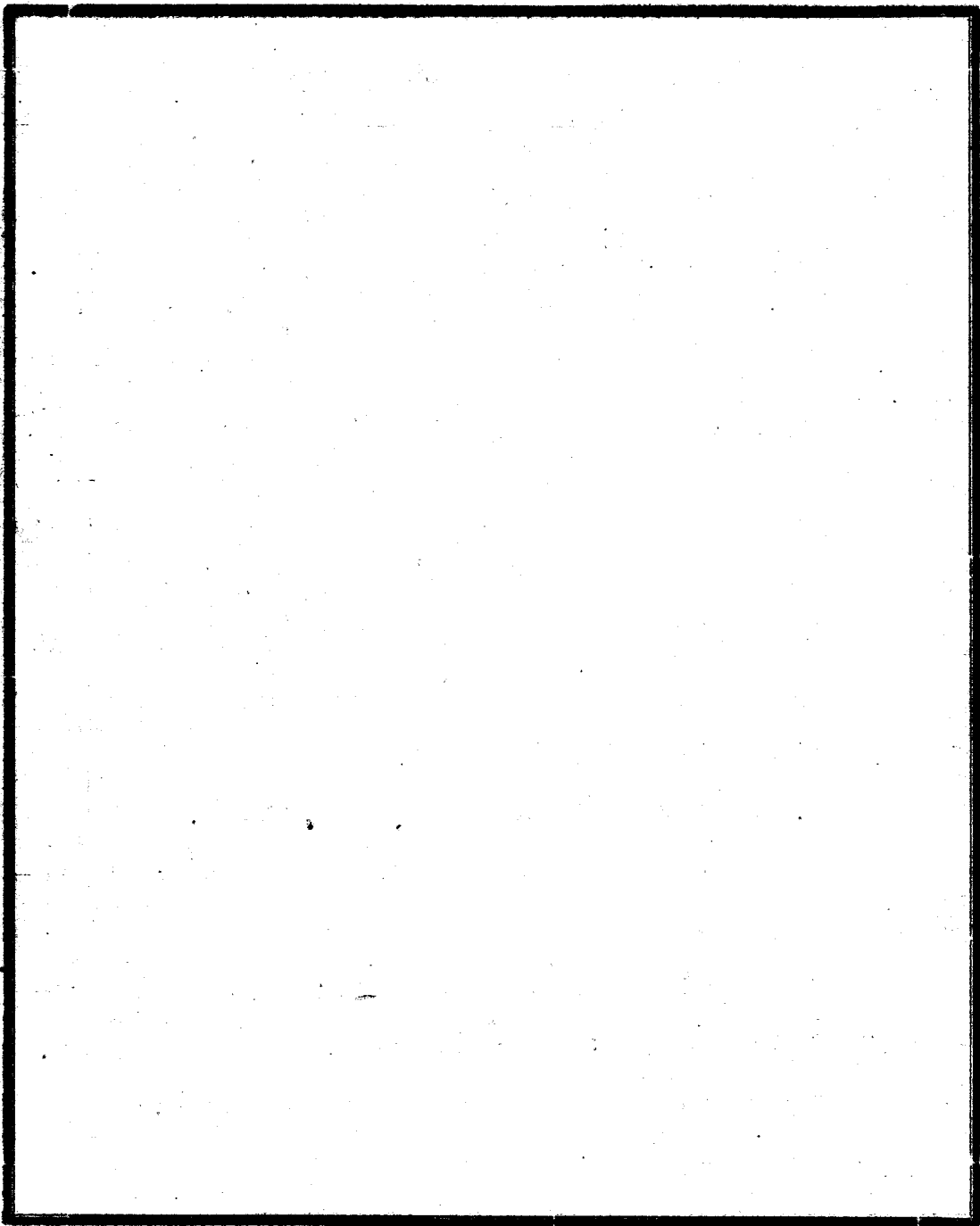
kell bizonyítani, a bizonyítási teher alperesre ne hezedik. Pl. a felperes a lejárát előtt bepereli a dósát, alperes bizonyítja, hogy a lejárát ideje még nem következett el.

A bizonyítási teher kérdésének ily méltányos és igazságos törvényi szabályozása rendkívül fontos egyrészt és főleg azért, mert a felek jogos érdekeit szem előtt tartva, kire-kire annyi terhet ró, amennyit el bír viselni, a felek perbeli, törvény előtti egyenlőségét tartva szem előtt. Másrészt a bírót oly helyzetbe hozza, melynél azonnal dönthet aggályoskodás nélkül, kinek terhére esik valamely tényállítás bizonyítatlansága.

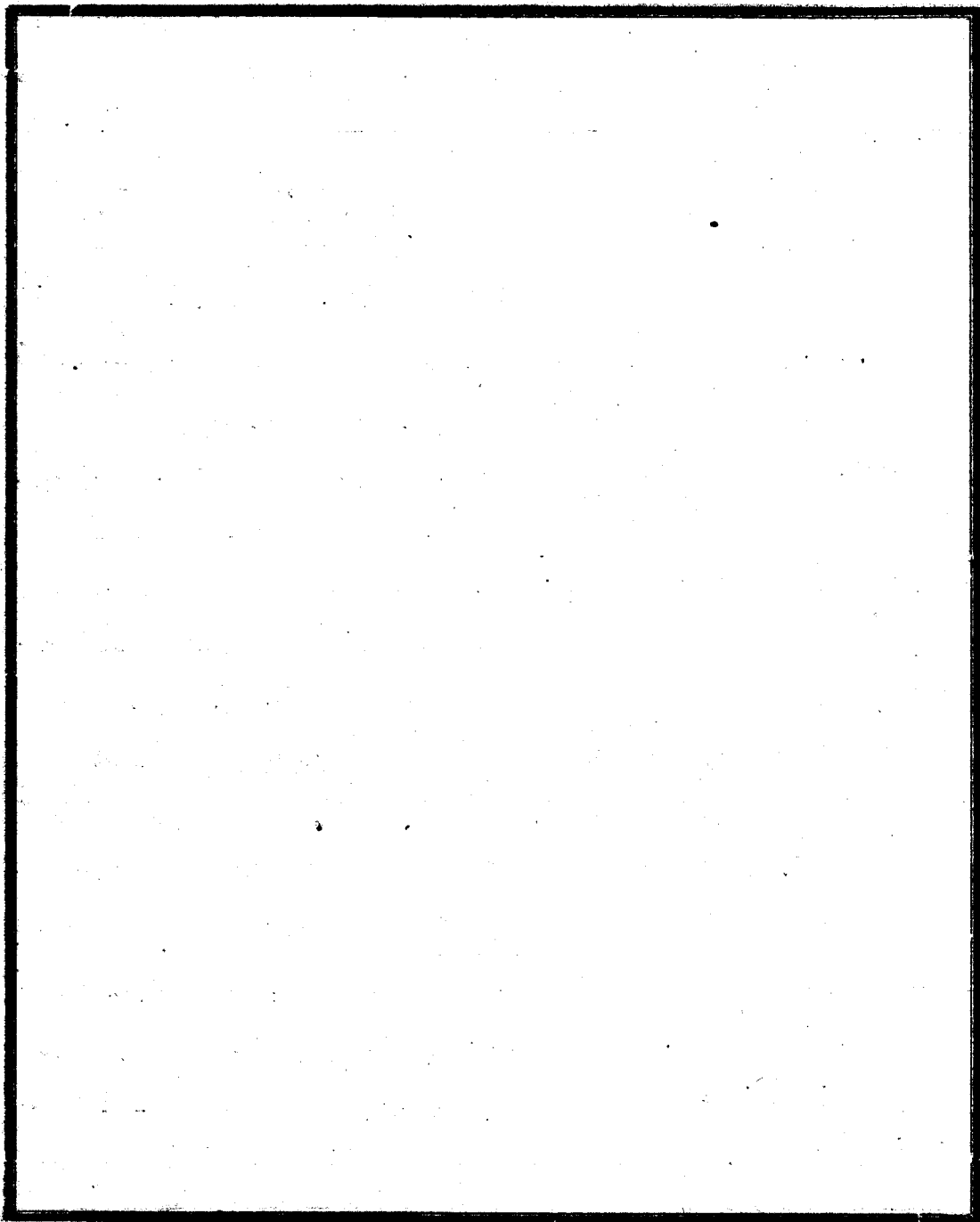
V. Negatív jogi tények bizonyítása.-

Csak pozitív avagy negatív tényeket /non factum/ is kell bizonyítani?

Erre vonatkozólag van egy már a glossatoroktól származó mondás: "negativa non sunt probanda". Tehát ami meg nem történt, nem bizonyítandó. Igaz ugyan, hogy ezt nem vallotta valamennyi glossator

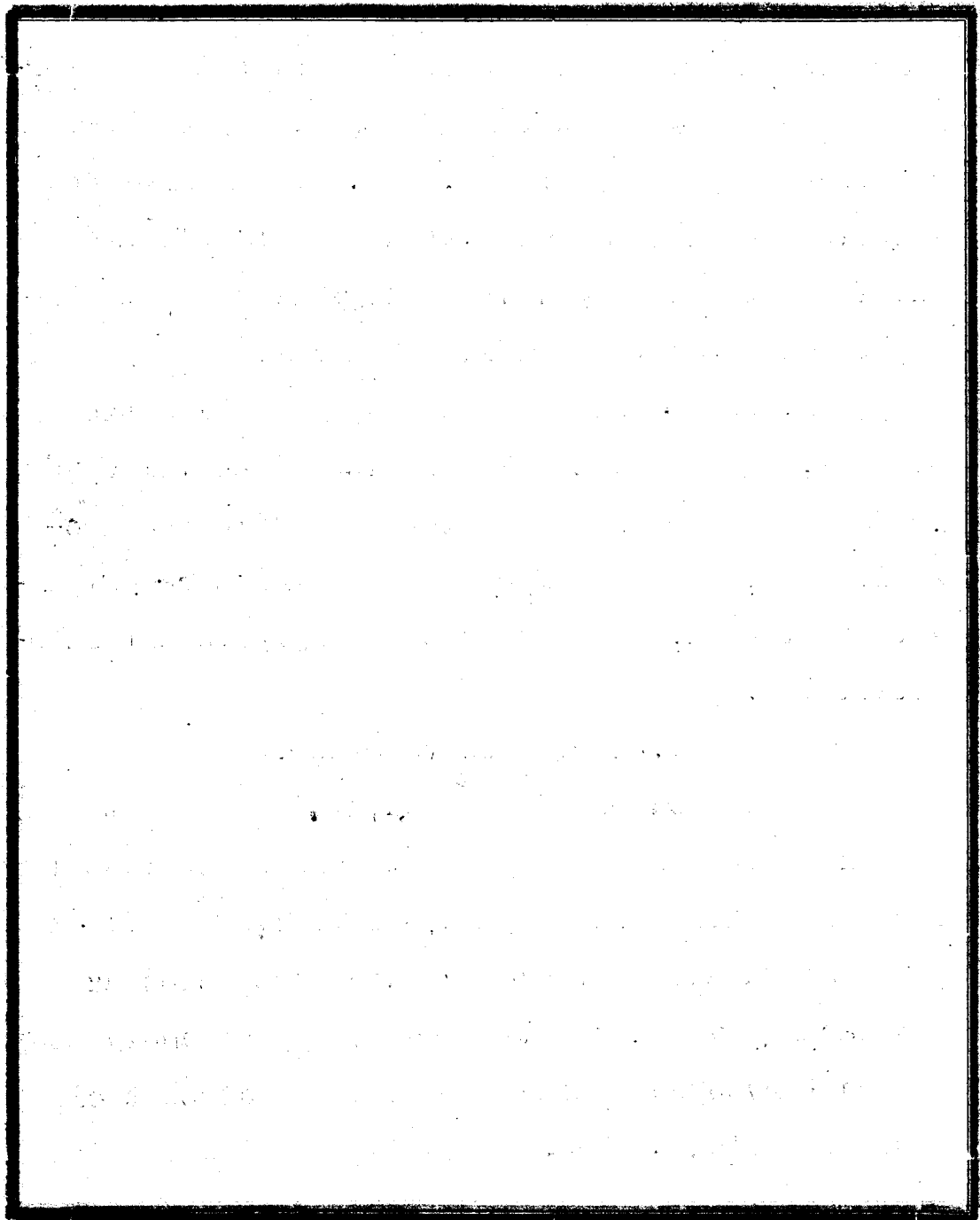
egyöntetűen, így Bartolus sem. Szerinte a negativum is bizonyítható, melyre példát is hoz fel. "Quod non habeas pecuniam in manu", /mégis bizonyítható/. Ennek ellentéte még a középkorban is általánosnak mondható az idézett tétel. Sőt a középkori jogban mondhatnám, mint perjogi machináció szerepel. Pozitív tényállítás, negatív, tagadólagos formában öntve nem volt bizonyítandó. A 19. század első felében Klötzer és Kori foglalkoztak e kérdéssel. Klötzer az actio negatoriával bizonyítja és világítja meg tételét. Pl. valaki átjár a telken, zavar engem az ingatlan birtokában. Negatoria in rem actiot inditok ellene, melynek petituma "Szűnj meg háborgatni, te aki nem vagy /szolgalmi/ jogosult." Hogy nem szolgalmi jogosult az alperes hogy a szolgalom hiánya egy non factum /egy semmi/ nem kell bizonyítani. Bizonyítson, ha tud, az alperes, igazolja szolgalmi jogát, ha van. Tehát, mint látjuk, nem más ez, mint közvetve a bizonyítási teher kérdése. Negatív jogi tényállítás alatt azon-

ban csak emberi cselekmény elmulasztását vagy természeti esemény elmaradását értjük, melynek bekövetkeztéhez a jog joghatást fűz. Azonban mint említettem, pozitív tényállitás is foglalható negatív formába s így pozitív és negatív megkülönböztetés abból a szempontból, hogy kell-e bizonyítani vagy sem, nem jelentős, hanem csupán abból a szempontból, hogy ki tartozik azt bizonyítani. Hisz vég eredményében a bizonyítás tárgya mindig csak pozitív tény, amiből a bíró teljes bizonyossággal következtet arra, hogy a kérdéses tény pl. nem történt meg.

V./Törvényes vélelmek./

A törvényhozó oly esetkben, mid^eőn az illető tény nagy valószínűség szerint való célszerűségi okból nem kíván bizonyítást, vélelmez^{ve}n az illető tény valóságát. Mivel azonban nem lehetetlen az sem, habár kevés a valószínűsége, hogy valamely tény mely a törvényhozó által valónak fogadtatott el, mégis valótlan, a törvényhozó megengedi a vélelme-

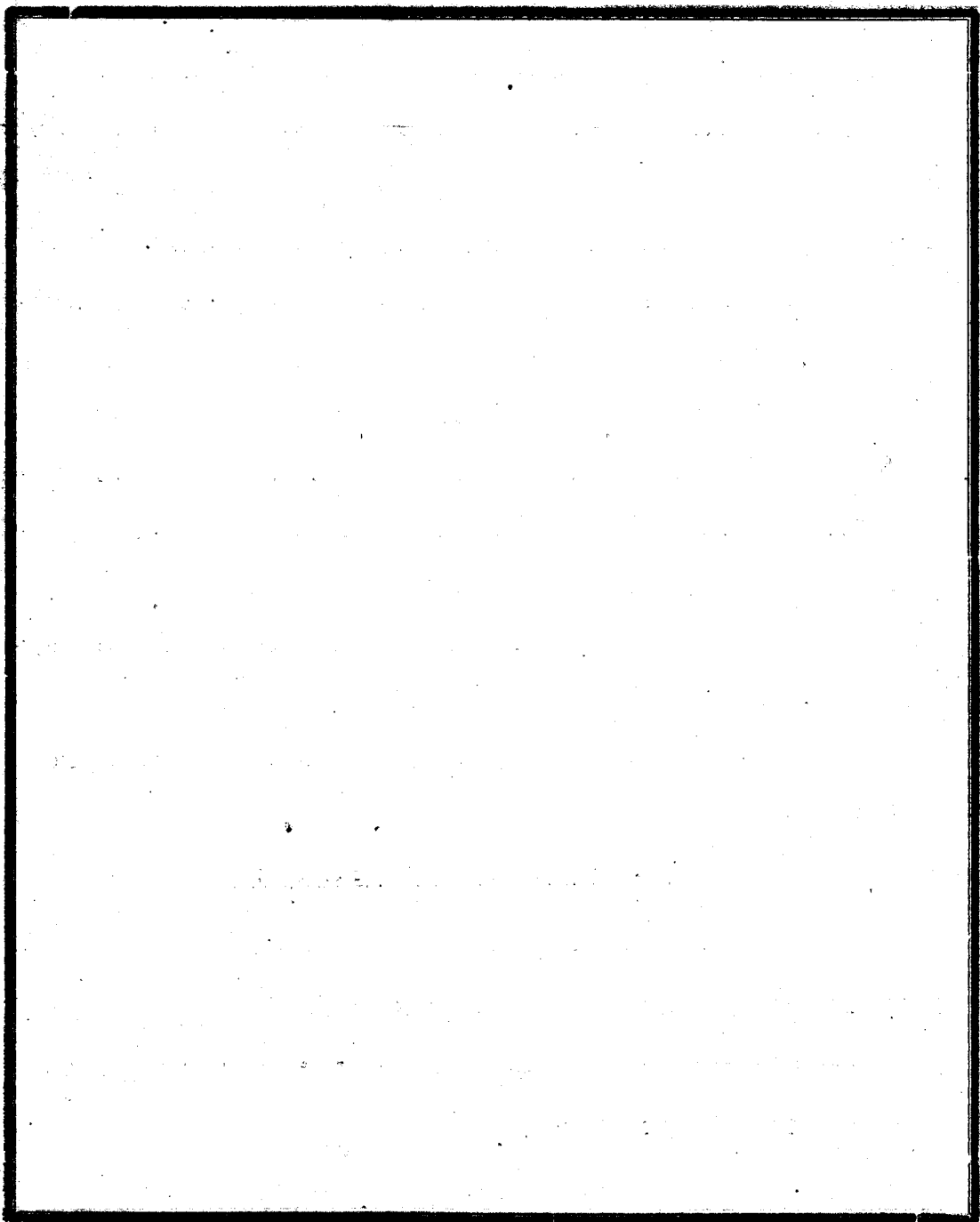
zett, valónak elfogadott tény ellenkezőjének a bizonyítását./Egyszerű vélelem: praesumptio iuris/

Ez az egyszerű vélelem tehát a bizonyítást nem zárja ki, csak megkönnyíti, az eljárást gyorsabbá teszi, de nem változtat ez a bizonyítás ter-
hén sem. A perbeli ellenfél ha akarja és tudja, bizonyítsa az ellenkezőjét.

Megkülönböztetendő ettől az u.n.összetett vé-
lelem./praesumptio juris et de iure/, amelynél va-
lamely tény valónak fogadtatik el a törvény ren-
delkezésénél fogva s az ellenbizonyítás nincs meg-
engedve. Itt tehát a tényálladék bizonyítva van a
bíró tartozik a hozzáfűzött jogi hatást érvényre
juttatni.

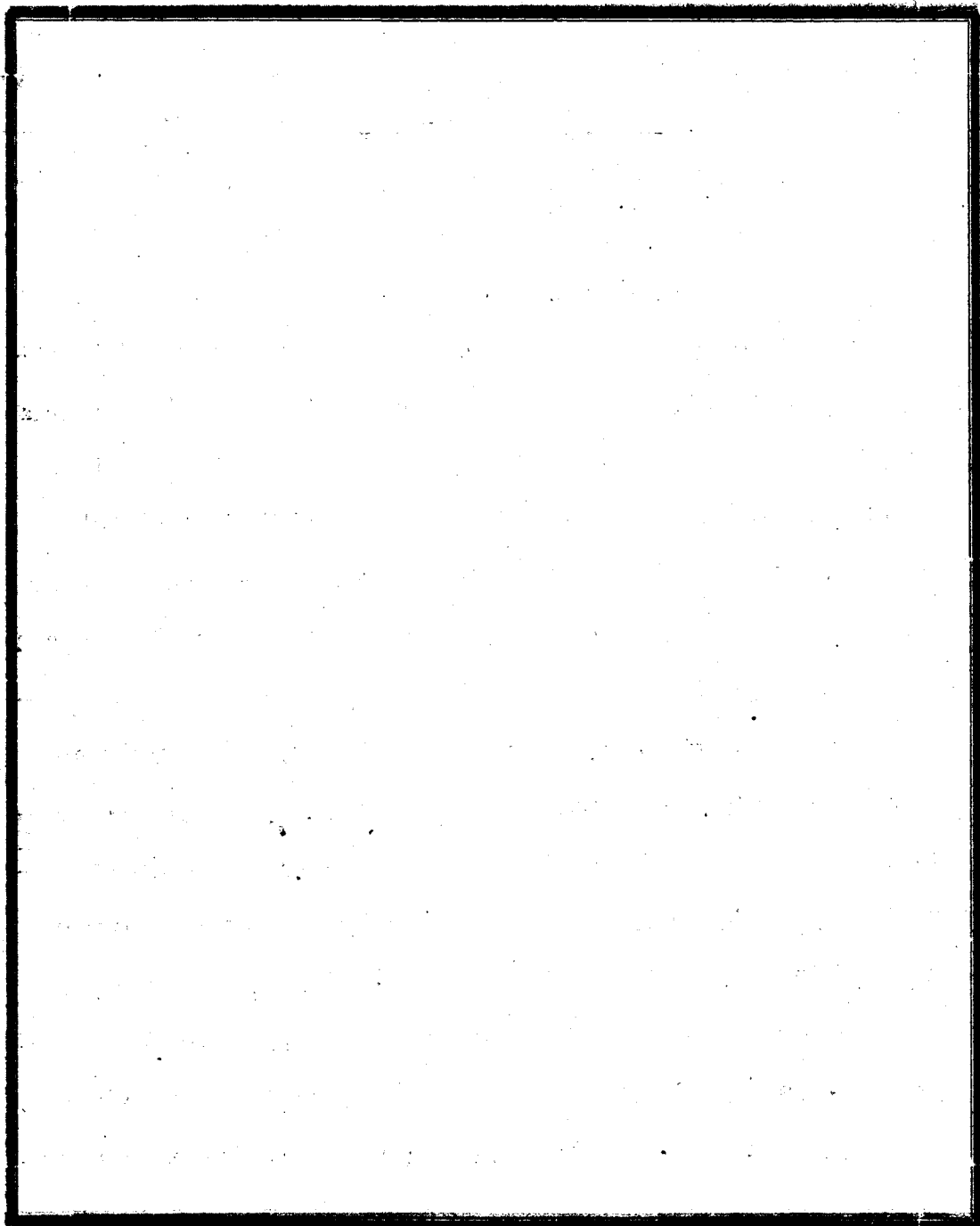
VI. A bizonyítás fajtái:
/Fő- és ellenbizonyítás./

A bizonyításnak nemcsak egy formája van, így
megkülönböztetnek: fő- és ellenbizonyítást, közvet-
len- és közvetett- szabad- és kötött, -teljes- és
nem teljes bizonyítást.

A főbizonyítás annak a félnek a bizonyítása, aki arra bizonyítási teher szabályai szerint kötelezve van./Bacsó:i.Tankönyv 142 old./Tehát nem csak a felperes bizonyítása lehet főbizonyítás, lehet az alperesé is.

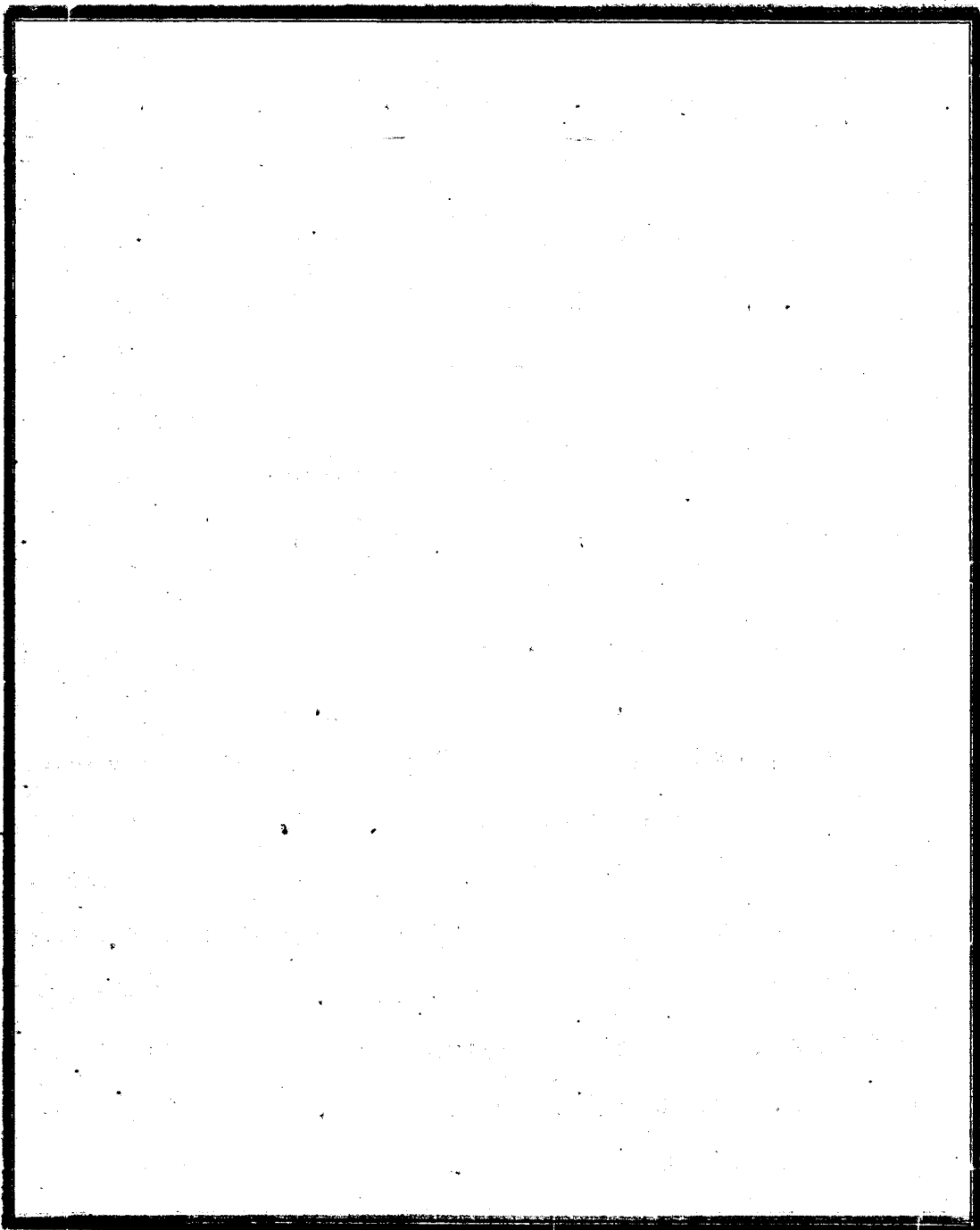
A főbizonyítás megtörténte után a perbeli ellenfél előállhat azzal, hogy az állított és kiderített tényállítás valótlan, mivelhogy a bizonyítás során, bizonyításra alkalmatlan eszközök lettek felhasználva, így hamis közokirat, megvesztegetett tanúk. Avagy a főbizonyító tényállítását való ugyan de az ellenfél ezzel szemben oly ellentétes tényállást bizonyított, mely az állított tény valóságát lerontja. Ez a bizonyítás az u.n. ellenbizonyítás, melynek célja a főbizonyítás eredményének lerontása, a főbizonyítás valótlanságának a kimutatása. Így pl. az ellenfél bebizonyítja, hogy az állított szerződés megkötött ugyan, de csak szinlegesen, a felek egységesen történt ügyleti akarat kijelentését nem tartalmazza; az egész merő szimu-

láció eredménye, stb. /Gaár: i. műve 230 old./

/Közvetlen-közvetett bizonyítás/ /Valószínűsítés/

A bizonyításnál a rendszerint az, hogy a perben u.n. Perbeli tényekből közvetlenül történik a következtetés a perenkivüli tényekre, /közvetlen bizonyítás/ azonban nem mindig, perrendtartásunk megengedi azt is, hogy a perben észlelt tény ne közvetlenül, hanem esetleg, amint egy további bizonyítandó tény okozata jöjjön figyelembe, melyből a perdöntő tényállítás valóságára lehet következtetni. Ilyen lehet pl. a perenkivüli beismerés, mely a bizonyítékok szabad mérlegelését tartva szem előtt, azon tapasztalati tényből nyeri alkalmazhatóságát, hogy senki sem szokott önmagára nézve hátrányos nyilatkozatot tenni. Avagy ilyen lehet az elbeszélés is. Így X elmondja barátjának, hogy nincs pénze, nem tud-e kölcsönadni neki? Barátja nem ad kölcsön. X kis idő múlva visszajön s egy száz pengőst mutat kérkedve

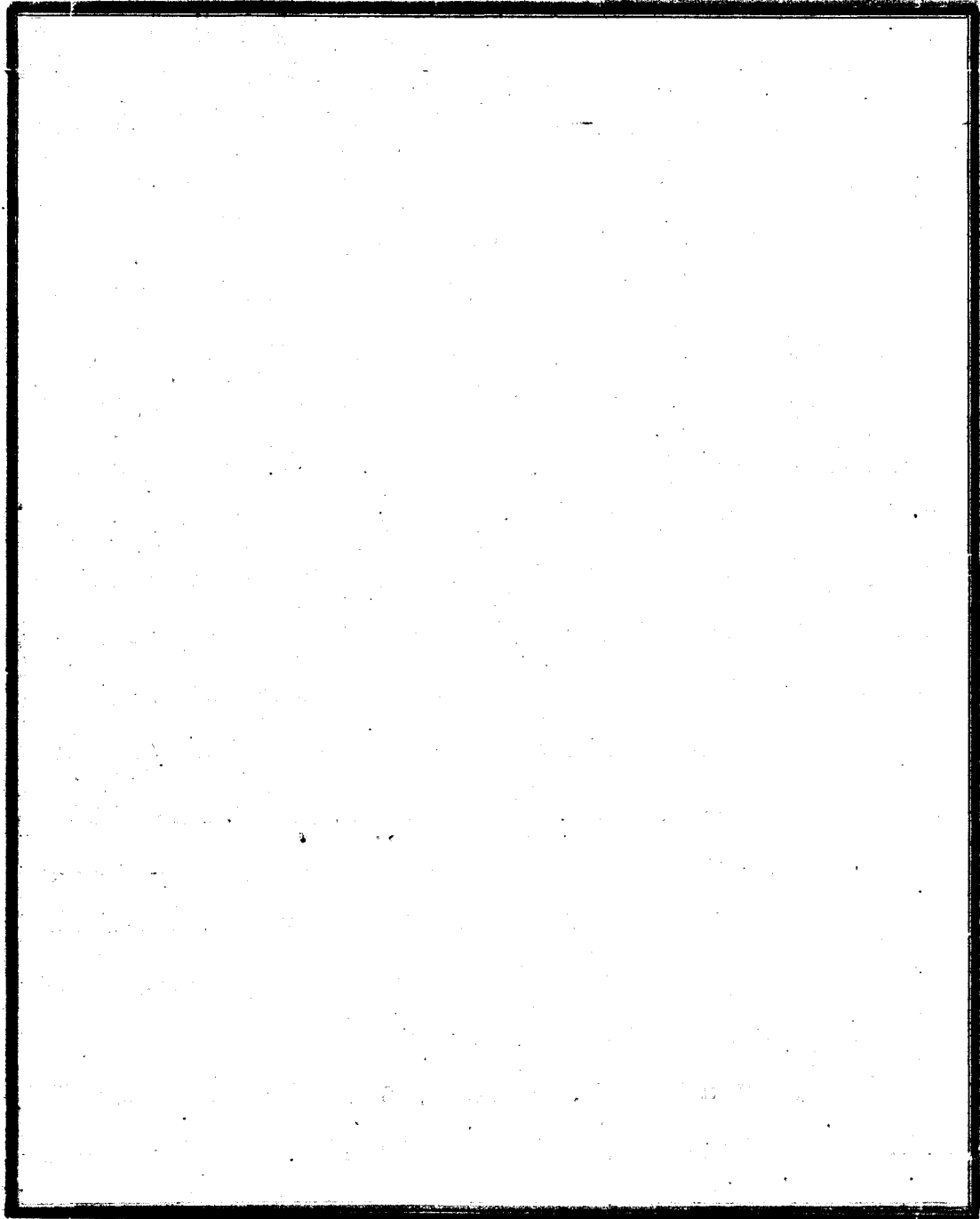

barátjának.

Más esetben viszont csak több tény összevetése esetén lehet következtetni az állított tény valóságára./Összetett bizonyítás/

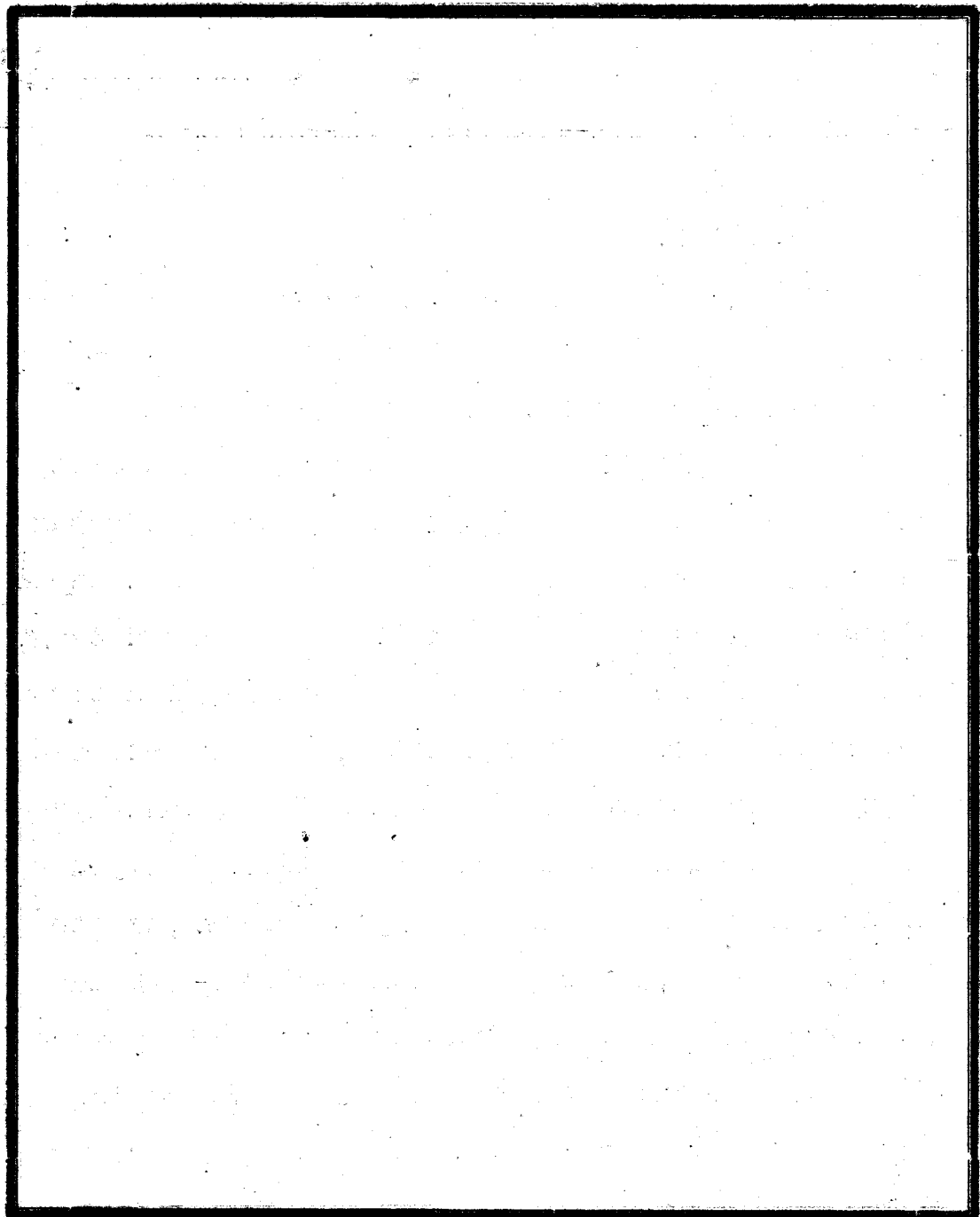
A közvetett bizonyítás egyik formája a valószínűsítés is. Mikor is a törvény nem kíván bizonyítást, hanem a bizonyítási tételre a kiderített tényekből következtet. Így a Pp.87 §. értelmében "ha a mellékbeavatkozó nem külön törvényes rendelkezés alapján lép fel, bármelyik fél kérheti annak visszautasítását, mikor is a bíróság a felekkel s a beavatkozóval tartott tárgyalás után végzéssel határoz. Azonban nem utasítható vissza a beavatkozó, ha érdekét valószínűvé teszi. Avagy a Pp.126 §.-a alapján, midőn alperes a perköltség-biztosíték kifogásával él, a bíróság a biztosíték mennyiségét az alperes költségének valószínű összege szerint állapítja meg.

Ugyanigy a 283 §.-a alapján a bíróság a külföldön fogantatandó bizonyításfelvétel elrendelése-

sét az ellenfél kérelmére mellőzheti, ha a felek meghallgatása után valószínűnek mutatkozik, hogy a bizonyításfelvétel elrendelése nem fog eredményre vezetni.

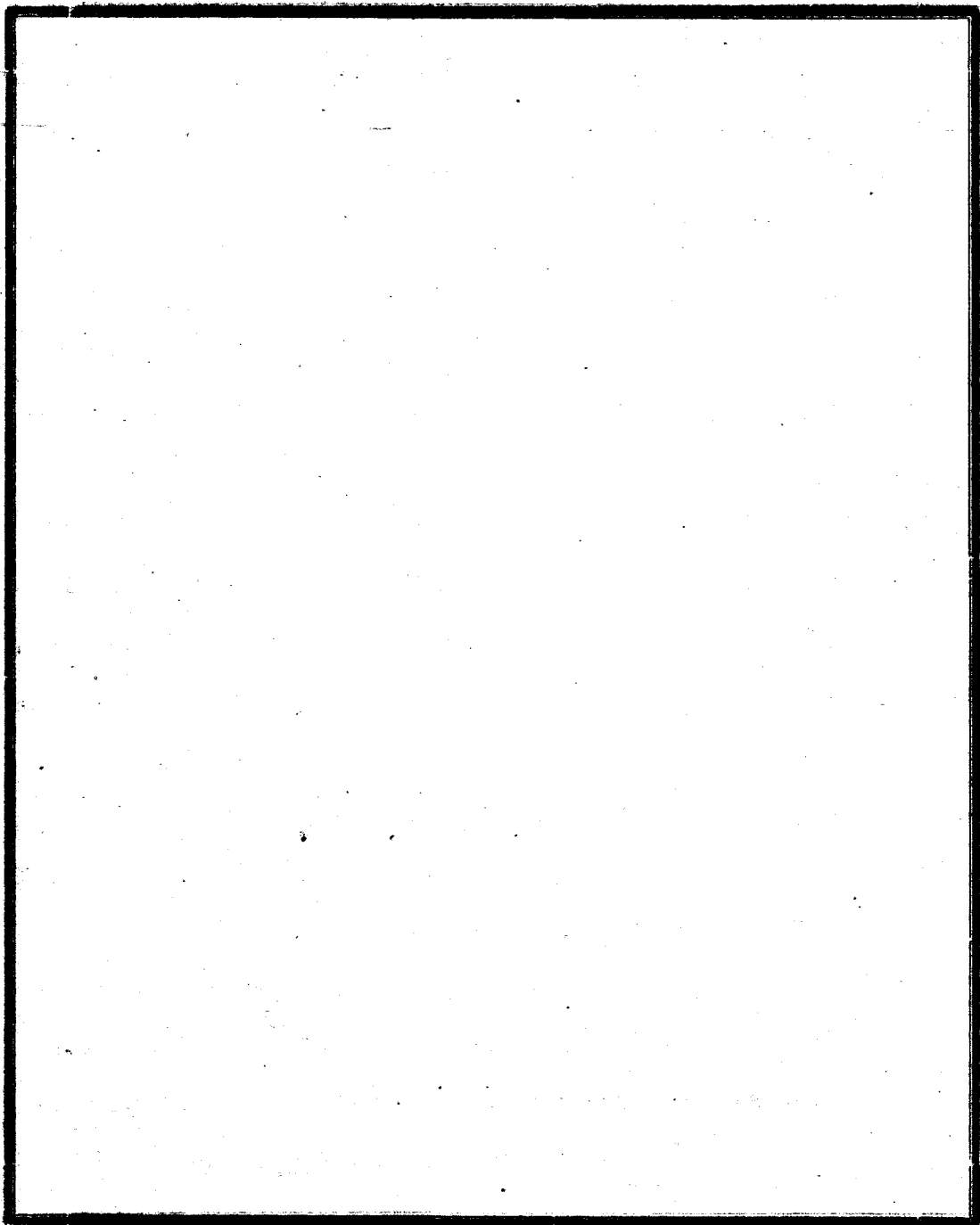
A bizonyítás egész processusa a közvetlenség elve folytán a perbiróság előtt folyik le s annak rendszerét véve, kétféle lehet: szabad és kötött bizonyítás. Pp.-unk a bizonyítás abszolút szabadságát juttatja kifejezésre, midőn a bíróság maga határozza meg, hogy mit vegyen következtetés alapul s annak milyen értéket, erőt tulajdonítson, többre becsülvén a törvény holt betűjénél a bírólaki ismeretét, nem félvén attól, hogy ez lehetővé teszi a birói önkényt, hisz ennek is megvannak a maga alkotmányos és törvényes kautélái, amilyenek a tárgyalások nyilvánossága /publicitás/, az ítélet indokolása, a per jegyzőkönyvei és egyéb adatai /iratai/ s ezeken kívül azok az esetek, midőn a törvény szabad bizonyítás~~z~~ kizárja, illetőleg korlátok közé szorítja. Pl. sok esetben a törvény

csak közokirattal való bizonyítást enged meg. Avagy vélelmek vagy perbeli beismerések esetén./Kötött bizonyítás/.

Másfelől azonban rendkívül kiterjesztést nyer a bizonyítás szabadsága abban az esetben, midőn "valamely kár, elmaradt haszon, vagy alapjára nem vitás vagy bebizonyított más követelés mennyiségének megállapítása tekintetében, mert a bíróság azt, ha a felek részéről ajánlott bizonyítás megnyugtató eredményt nem nyújtott vagy eredményt előreláthatólag nem ígér, minden körülmény figyelembe vételével legjobb belátása szerint állapítja meg."

A szabad és kötött bizonyítással van azután összefüggésben a teljes- és nem teljes bizonyítás megkülönböztetés is. Teljes a bizonyítás, ha a bíróság a bizonyítás alá került tényállást valónak fogadja el, ellenkező esetben nem teljes. A kötött bizonyítási rendszer ezt pontosan meghatározza, mikor teljes és mikor nem a bizonyítás. A szabad

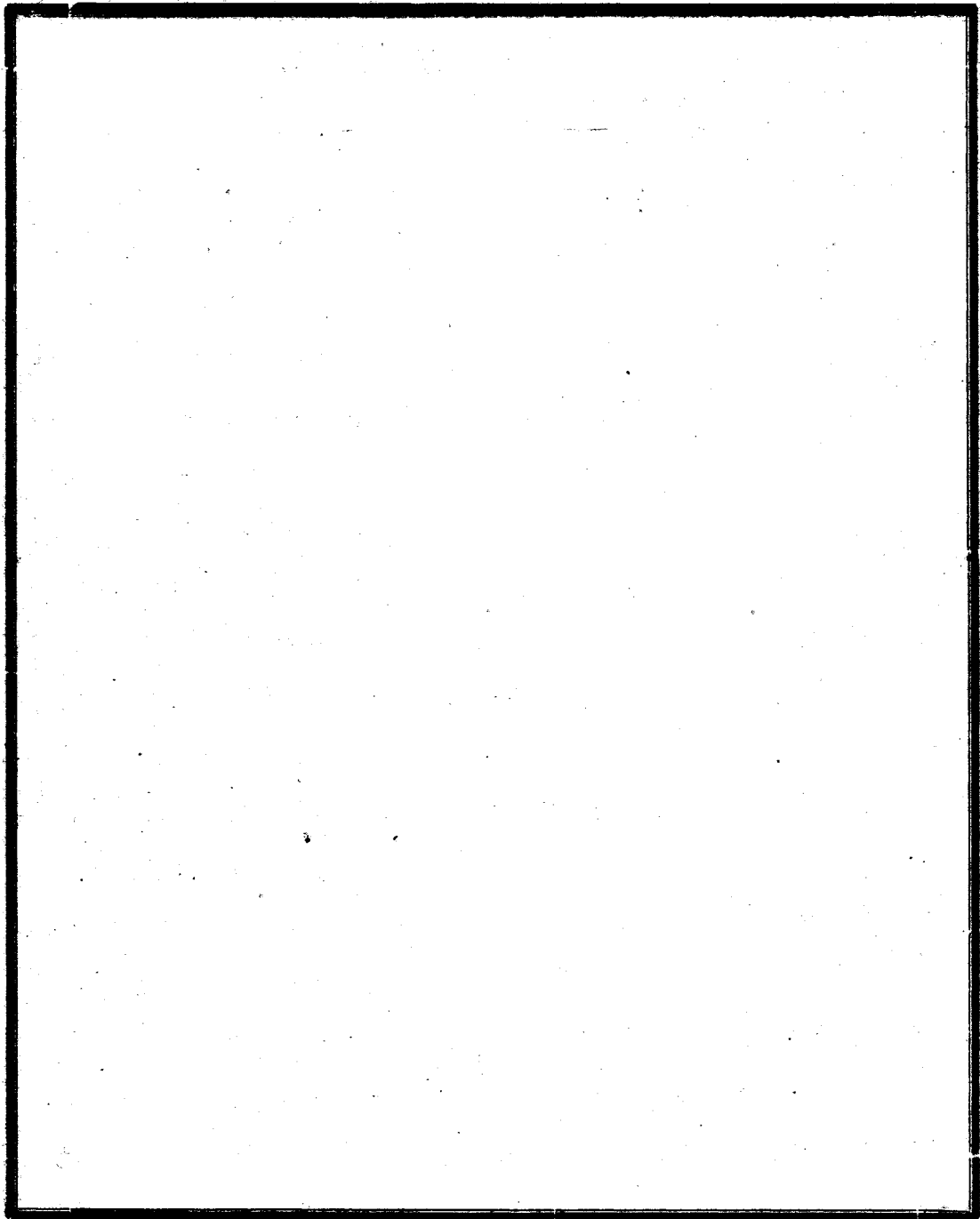

bizonyítási rendszer ellenben ennek megállapítását a bíróság ^{bírárság} ~~megállapítására~~ bizza.

VII./ Bizonyításfelvétel/.

Mint a bevezető részben említettem, a bizonyítás a bíróság és felek együttes tevékenységét kívánja, melynek során a bíróság felveszi a bizonyítást, mely nem más, mint a felek által felajánlott avagy hivatalból észlelendő bizonyító eszközöknek észlelési szférájába való vonása.

A közvetlenség elvének folyományaképpen, mely szerint a bíróság csak az általa érzékileg észleltekre, látottakra, hallottakra alapítja, a maga ítéletét, s így a bizonyításfelvétel is szabályképpen a perbíróság feladata s rendszerint a szóbeli tárgyalás folyamán eszközölnöd. /Pp. 274 §./
A felek a bizonyítás felvételére - mondja a törvény - megidézendők, hisz mint az egyes bizonyító eszközöknél látni fogjuk, a felek a bizonyító eljárás menetére, irányítására is befolyással bírnak, mindazonáltal meg nem jelenésük az eljárást

nem gátolja, hisz itt a felek főszerepe a bizonyító
eszközök megnevezésében, felajánlásában áll.

VIII./Bizonyító eszközök./

A bizonyítás célja, mint láttuk a bíróságot
valamely vitás perbeli tényállítás valóságáról
meggyőzni. A bíróság ebből a célból a tényeket vagy
közvetlenül észleli, vagy mésként következtet, lo-
gikai műveletet végez, a vitás ténykörülmény való-
ságának vagy valótlanóságának meg- vagy meg nem
történtének megállapítása okából. Azokat az esz-
közöket tehát, amelyek segítségével a bíróság a
vitás ténykörülményt észleli, amelyeknek segíté-
gével lehetővé válik annak megállapítására követ-
keztetni, hogy az állított ténykörülmény való-
e vagy valótlan, bizonyító eszközöknek mondjuk.

A bizonyító eszközök önmagukban véve még nem
elégsek és alkalmasak arra, hogy a bíróság meg-
győződését előidézzék. Így pl. egy okirat esetén
az okiratot a bíróságnak meg is kell szemlélni,
annak alakszerűségeit, tartalmát meg kell vizsgál-

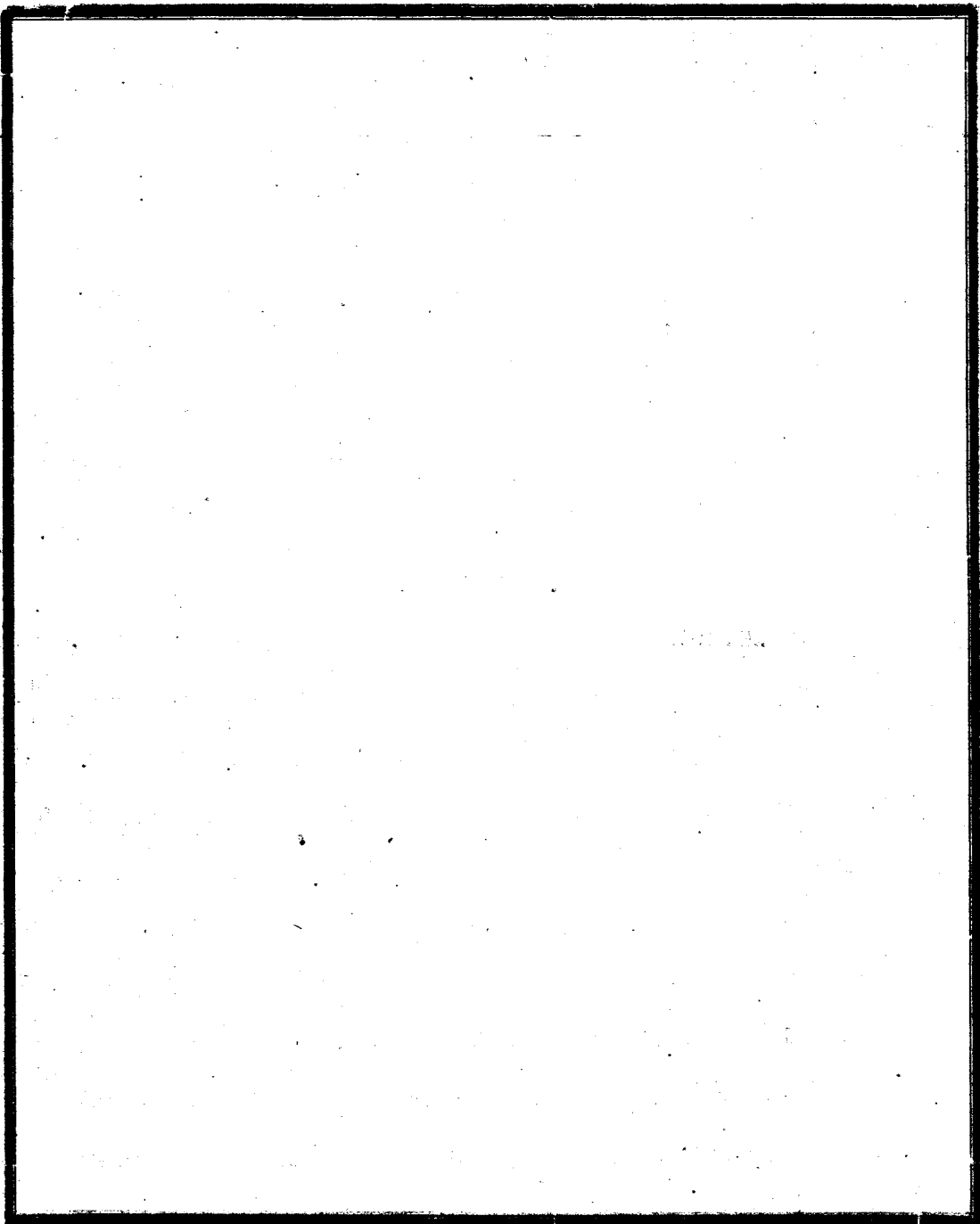
Henry is

ni, stb..., mert csak így tárja fel a bíró előtt a valóságot.

Bizonyítási eszköz minden olyan dolog lehet, melyet a bíróság következtetési alapul felhasználhat/Bacsó: i. Tankönyv 146 old./, mégis a Pp. csak a tanu^tokiratok, szemlét szakértőt a félnek eskü alatti kihallgatását s a fél esküjét veszi bizonyító eszközül s éppen ezért csak az ezekkel való bizonyítást szabályozza. Nézzük ezeket egyenként.

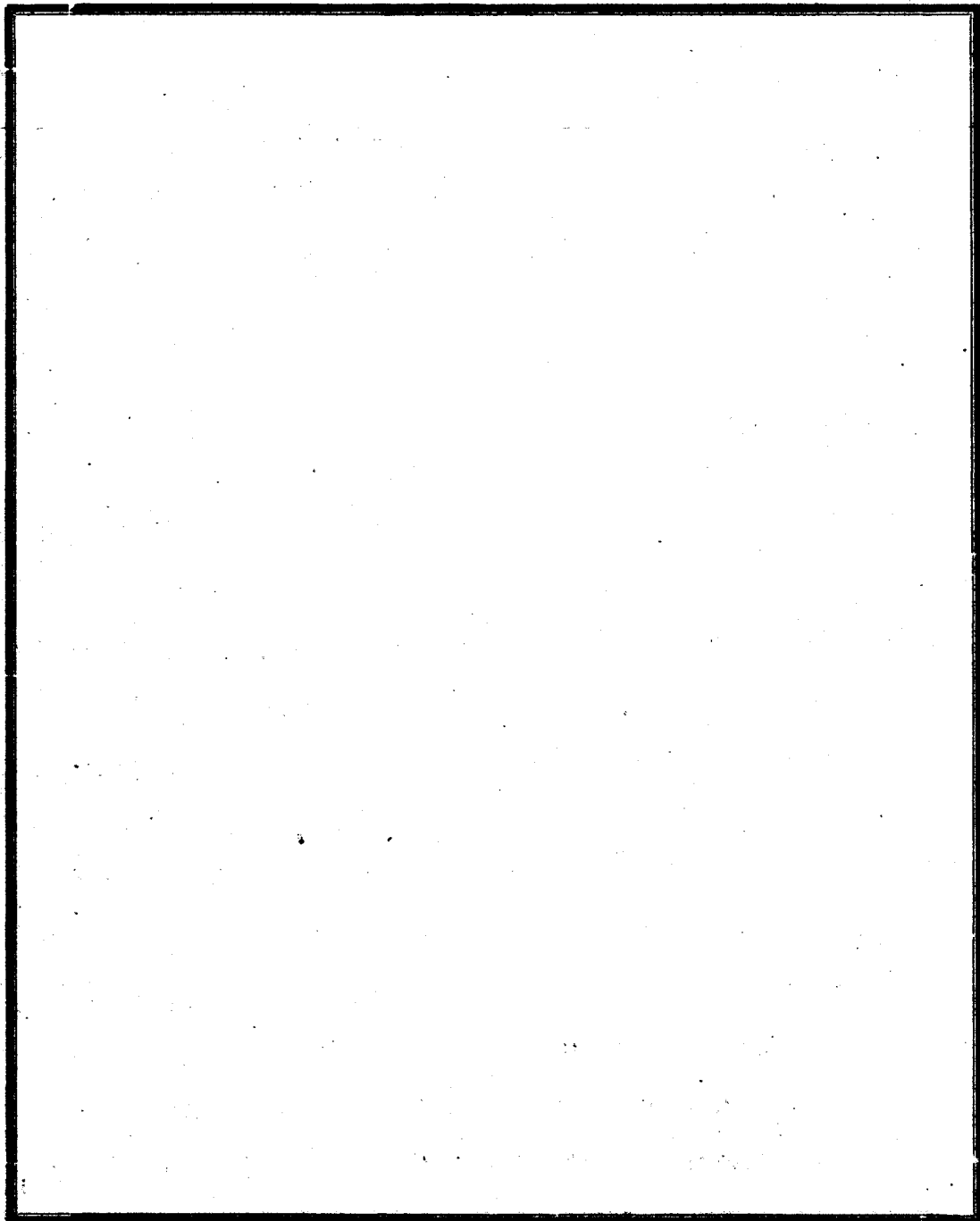
VIII. /Tanu/.

A Pp. elsőnek a tanuval való bizonyítást szabályozza, ezzel is kifejezésre hozva annak rendkívüli fontosságát s annak gyakori alkalmazását. Mivelhogy a polgári perben a felek szolgáltatják a tényeket s így szabályként a tanukihallgatás is a felek feladata. Azonban kivételesen hivatalból is elrendelhető "ha a feleknek, - habár csak a előkészítő iratokban foglalt előadásaiból, más bizonyításfelvétel eredményéből, vagy a pernek egyéb adataiból kitűnik, hogy a tanukihallgatás a tény-

állás felderítésére vagy a ténykörülmeny bizonyítására szolgálhat."Az 1868:LIV.t.c. és az 1893:XVIII.t.c./sommás eljárásról/ezt még nem ismeri. A tanuval való bizonyítás ott kizárólag a felek feladata.

A tanuk kihallgatására a közvetlenség képezi a szabályt, mégis kivételképpen - célszerűségi, gazdasági és egyéb okokból kiküldött vagy megkeresett bíró előtt is fogatositható. Így "a tanuk nagy száma miatt a bíróság székhelyén kívül megkeresett bíró jár el./az 1925:VIII.t.c.Pn.szerint/ Az 1930:XXXIV.t.c.szerint ha 1000 P.-t nem halad meg a pertárgy értéke, s a fél szegényjogon perel, a járásbíró, sőt a községi bíró is megkereshető. Mivelhogy az állam feladata a jogrend fenntartása s a magánjogok védelme, s így érdeke, hogy az igazság a való tényállás kiderüljön, s a tanu, akit megidéztek a multban észlelt tényekről a bíróság előtt megjelenve vallomást tegyen. Ezért teszi a törvény a tanuskodást a polgárok közkötelességévé,

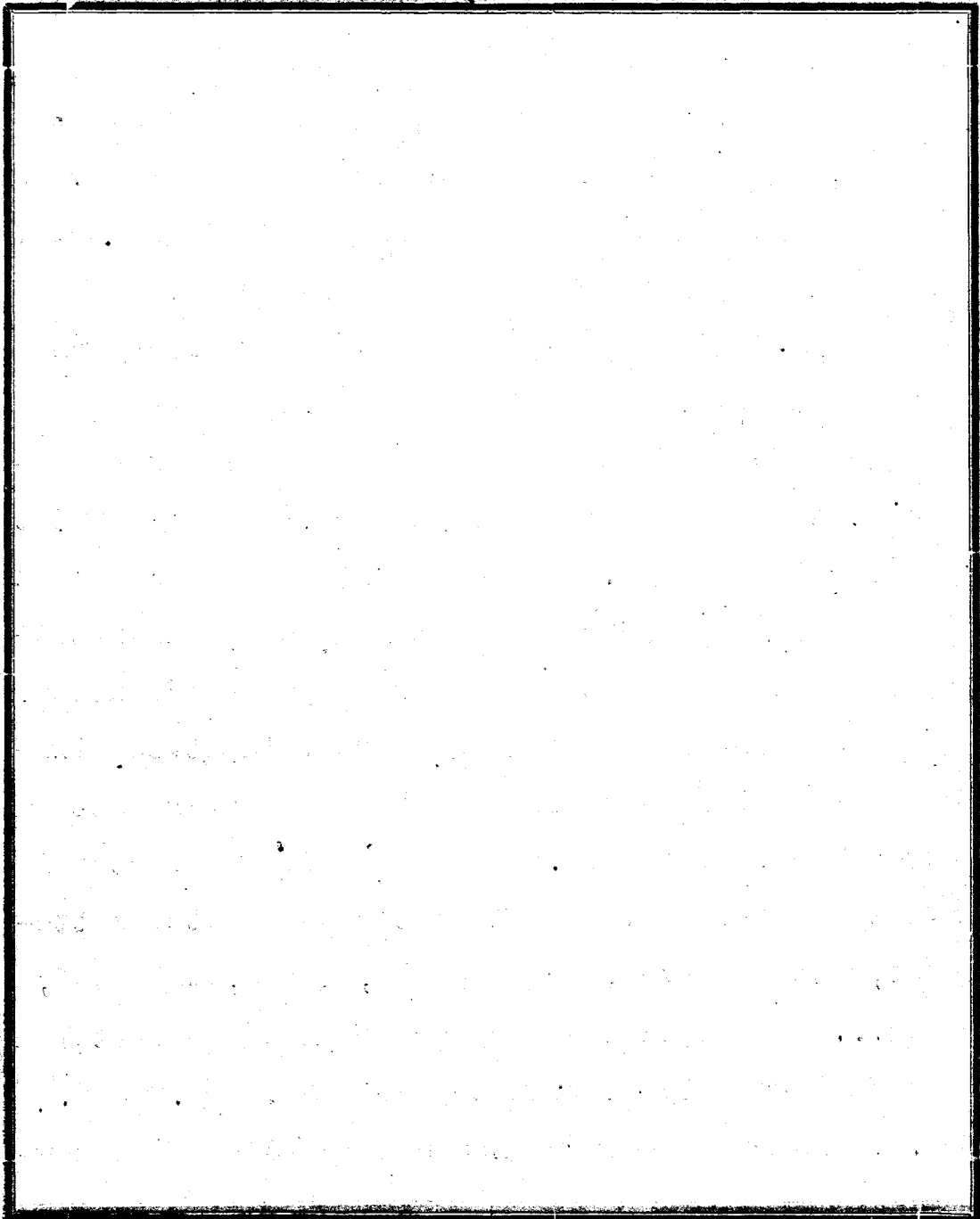

s ezért ír elő szigorú sanctiókat./pénzbüntetés, elővezetés/, meg nem jelenés, engedély nélküli távozás, az eskü letételének megtagadása esetére.

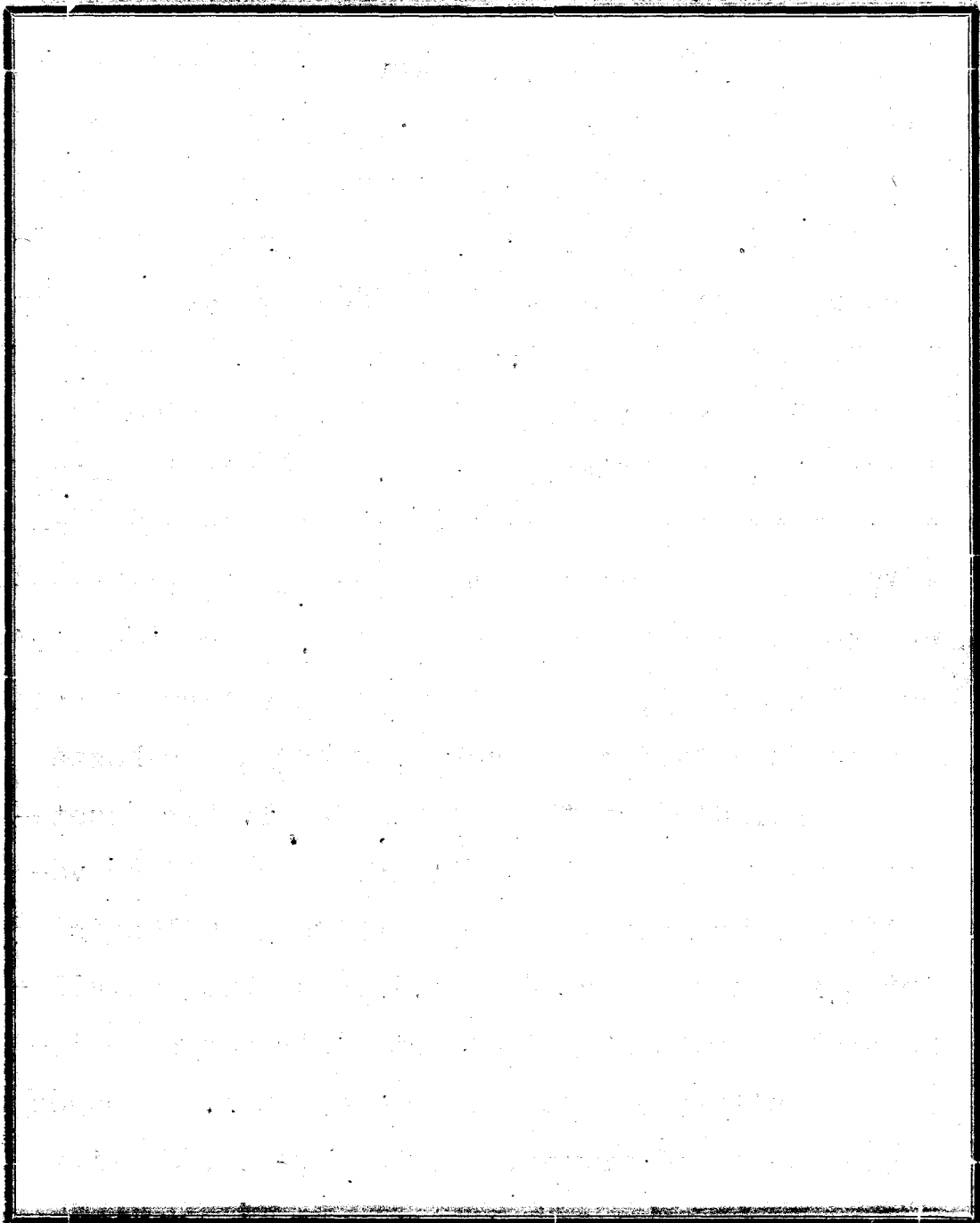
S így érthető a törvény azon rendelkezése is, hogy "tanuzási képességgel mindenki bír".

Mégis e szabály alól a törvény két irányban kivételt tesz. Egyik kivétel szerint kizárván a tanuskodás kötelezettsége alól bizonyos személyeket, sőt akkor sem hallgatható meg, ha ők egyébként vallani akarnának. Így a lelkesítés a közszolgálatban levő /vagy abból kilépett/ egyént, a hivatalával illetőleg hivatásával összefüggő kérdésekben.

Más esetben pedig kérelmükre felmentvén bizonyos személyeket a törvény által meghatározott esetekben. Így az u.n. rokoni, sógori, hozzátartozói viszonyban levőket s a titoktartásra kötelezetteket, mint az orvos, gyógyszerész, ügyvéd, szülésznő, stb... S "ha a tanu a kérdésre adandó felelettel műszaki vagy ipari titkot árulna el."/Pp.293 §. 5.p./Azonban a törvény nem mindig adja meg a men-

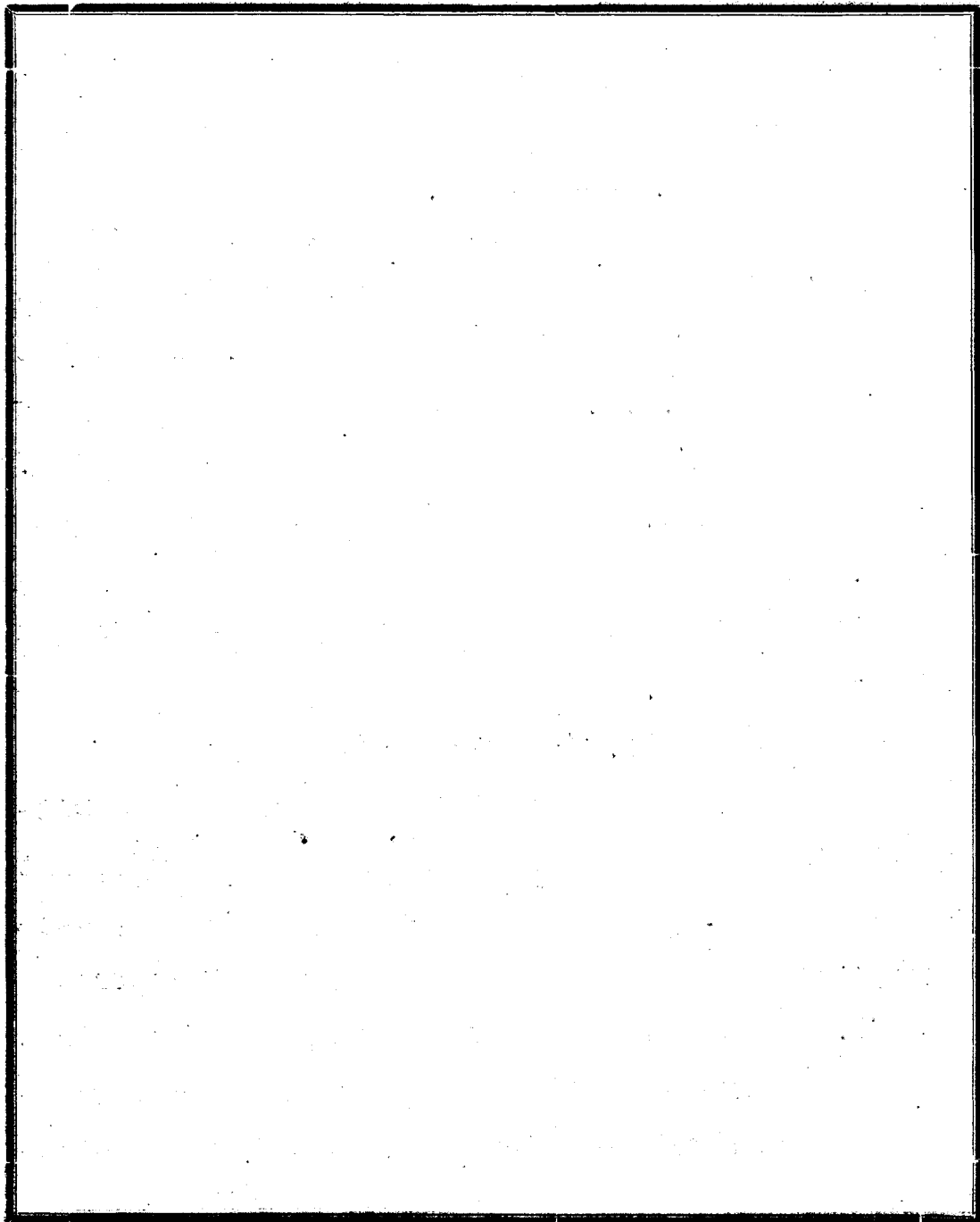
tességet ezen az alapon, s így a tanu családtagjainak születésére, házasságára, életbenlétére vagy elhalálozására vonatkozó ténykörülmeny bizonyítandó. Oly tényekre vonatkozólag, melyet kizárólag ő tud / tehát célszerűdégi okokból/ igen is köteles tanuskodni. A tanukat egyenként külön-külön kell kihallgatni, ami az igazság minél teljesebb kiderítését célozza. A Tanut kihallgatása előtt figyelmeztetni kell vallomásának fontosságára, az eskü jelentőségére, hamis vallomásának jog és egyéb következményeire. S aztán a bíróság alkalmat ad, hogy a tanu, amit a tárgyra vonatkozólag tud teljes egészében, kihagyás és hozzátoldás nélkül összefüggően mondja el. Természetesen a vallomás megvilágosítása, kiegészítése végett a szükséghez képest a perbiróság külön is intéz a tanuhoz kérdéseket. A tanu aztán a Vallomásáról felvett jegyzőkönyvet aláírja s szabályképpen vallomására meg is kell esketni. Bizonyos esetekben mellőzni kell a tanu megesketését így

azokban az esetekben midőn a tanu nagy valószínűség szerint nem a valót mondja, hisz értelmi fejletlensége, elmebeli fogyatkozása folytán, kevésbé vagy egyáltalán nem képes arra a lelki - értelmi műveletre, hogy az észlelt tényeket a jelenbe idézve a valóságnak megfelelően visszaadja. Avagy, mint a törvény 312 §.3.p.-ja mondja " a tanu hamis tanuzásért vagy hamis esküért jogerősen elvult ítélve." Az ilyen egyén u. is kevésbé megbízható, mint más ember. Más esetekben a bíróság esetleg a felek meghallgatása után mellőzheti a hitet nem érdemlő tanuk megeskütését.

VIII. /: Okirat :/

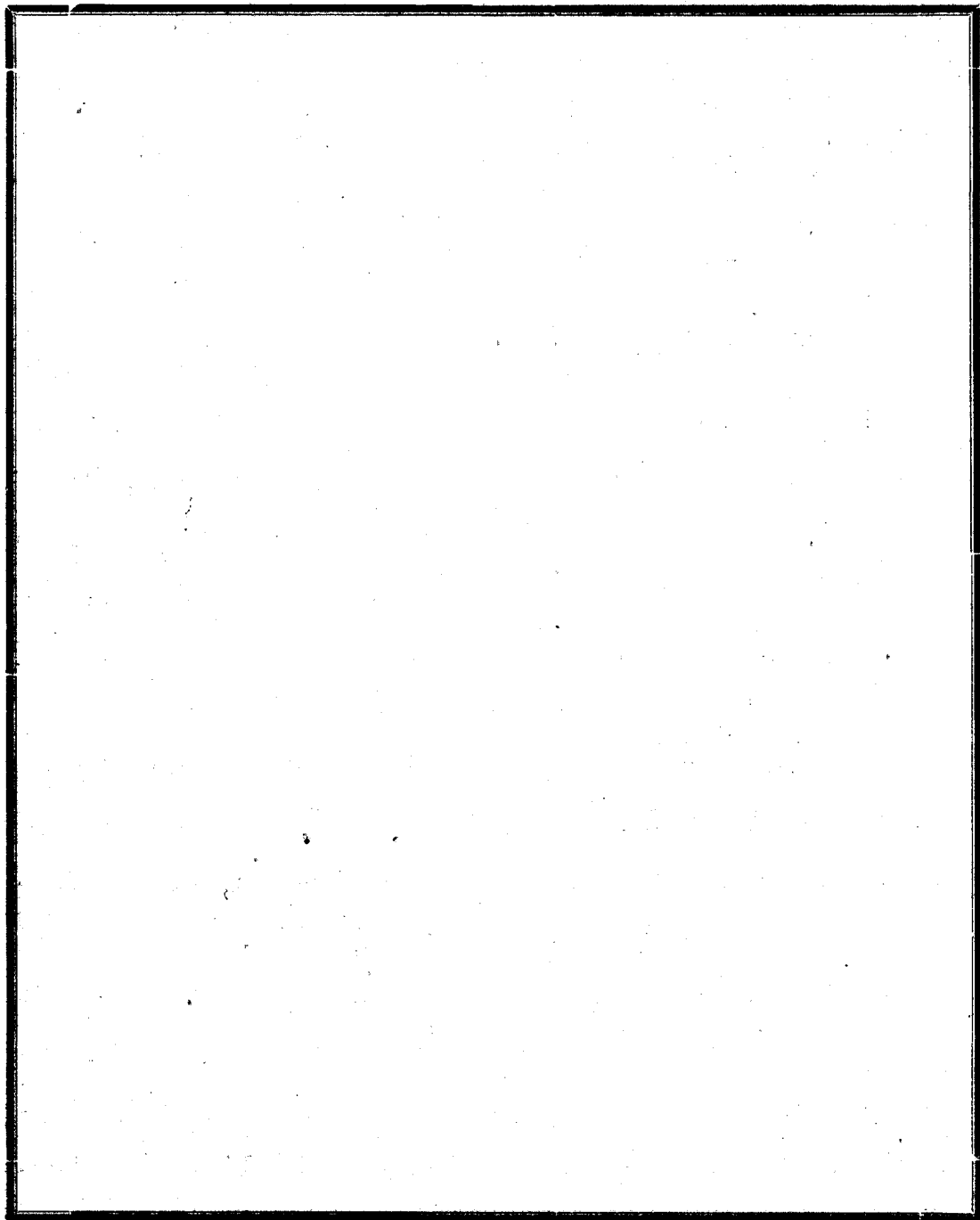
A bizonyítá eszközök közül legfontosabbnak kétségkívül az okirat tekintendő ugy a közokirat, mint a magánokirat. Rendkívüli jelentőségét jól illusztrálja az az egyszerű népies kifejezés " az irás beszél." Fontosságát onnan nyerte, hogy az okirat megrögzítve, hosszú idő mulva is visszaadja a múltban történt akaratnyilvánítást, tehát "liquid" bizo-

nyitási eszköz, értékét az idő múlása alig - alig érinti. S éppen ezért bizonyos okiratokkal szemben ki van zárva a szabad mérlegelés, illetőleg egyes esetekben a bíró az egyéb bizonyítékokat mellőzheti.

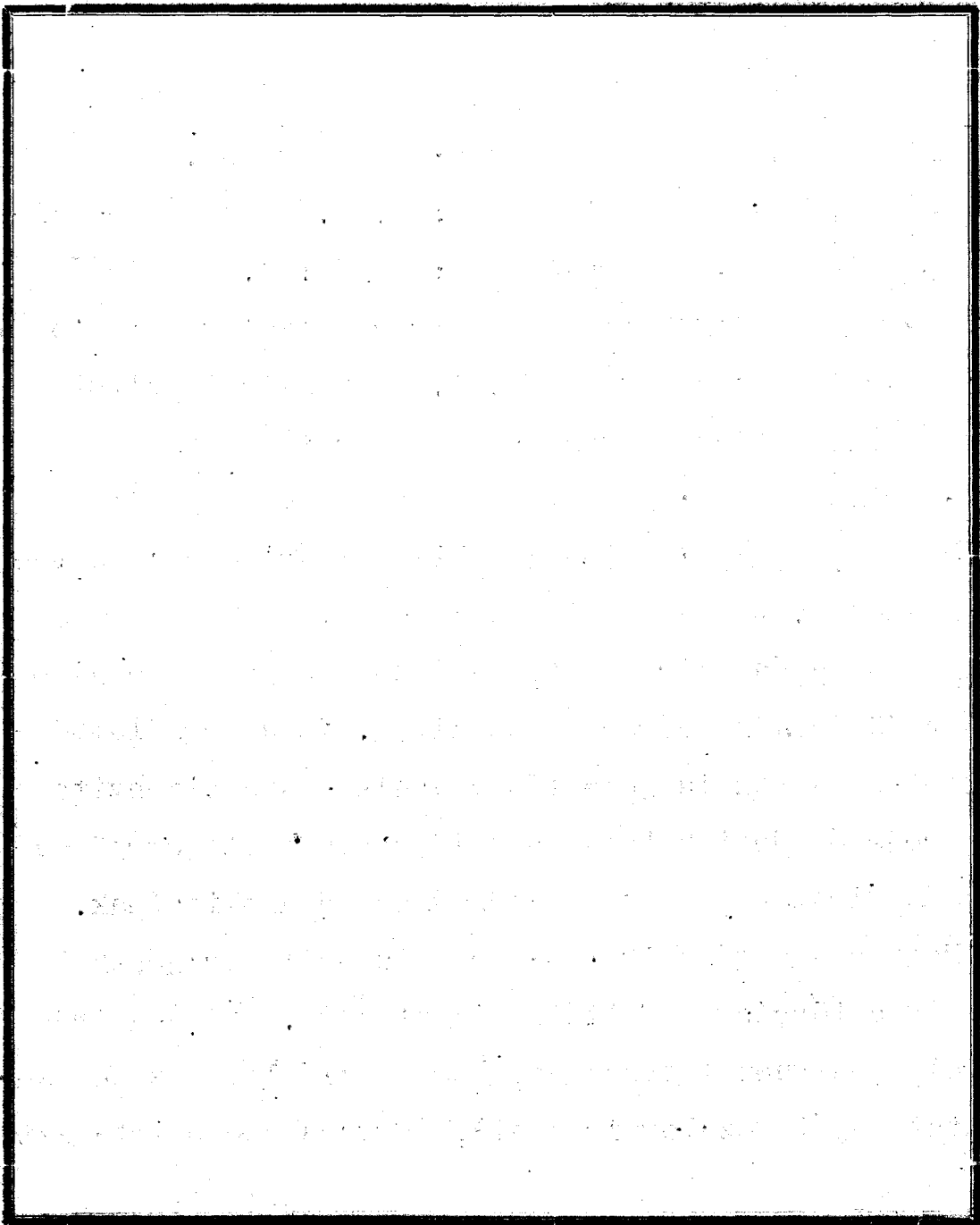
Az okirat, mint a neve mutatja emberi gondolatnak írásjelekkel való kifejezése, tágabb értelemben okirat egy karó, határkő, árkok, tervrajz, címer stb. is. / A polgári perjog szempontjából azonban ezek legfeljebb szemletárgyaknak tekinthetők./ Az okiratokkal való kivételes bizonyítás /:szabad birói mérlegelés kizárása:/ a feleket már ab ovo arra bírja, hogy jogaikat írásba foglalva precirozzák, s így egy esetleges per esetén a per rövid lesz és kevésbé költséges, de ettől eltekintve a jogbiztonság is erősödik.

Az okiratok tehát köz- és magánokiratok. A közokiratok a közhivatalnok hivatalos hatás körén belül vagy közhitelességű személy /közjegyző/ ügykörén belül a megszabott alakban kiállított okira-

tok, s a törvény külön rendelkezése folytán annak nyilvánított /bizonyos intézetek/ iratai. Így a nemzeti bank könyvei, / 1924: V.tc./ a központi hitelszövetkezet könyvei /1898: XXIII.tc./ Továbbá ilyenek a külföldön levő magyar konzulok, követek és egyéb hatóságok okiratai. A közokirat mellett - amint a törvény mondja - ha tartalma és alakja szerint ilyenül jelentkezik a valódiság vélelme harcol, azaz az ellenkező bizonyításig valónak tekintetik. / Praesumptio iuris/

A magán okirat kétféle lehet teljes bizonyító erejű és közönséges magánokirat. Ez a megkülönböztetés nagyon is jelentős ugyanis más a bizonyító ereje és jogi hatálya a teljes bizonyító erejű magánokiratnak, mint a közönséges magánokiratnak. Hogy egy magánokirat teljes bizonyító erejének mik a törvényes feltételei azt a Pp. 317 §-a írja elő, melynek lényege az, hogy a kiállító az okiratot saját kezüleg írja alá, vagy ha nem ő írta azt

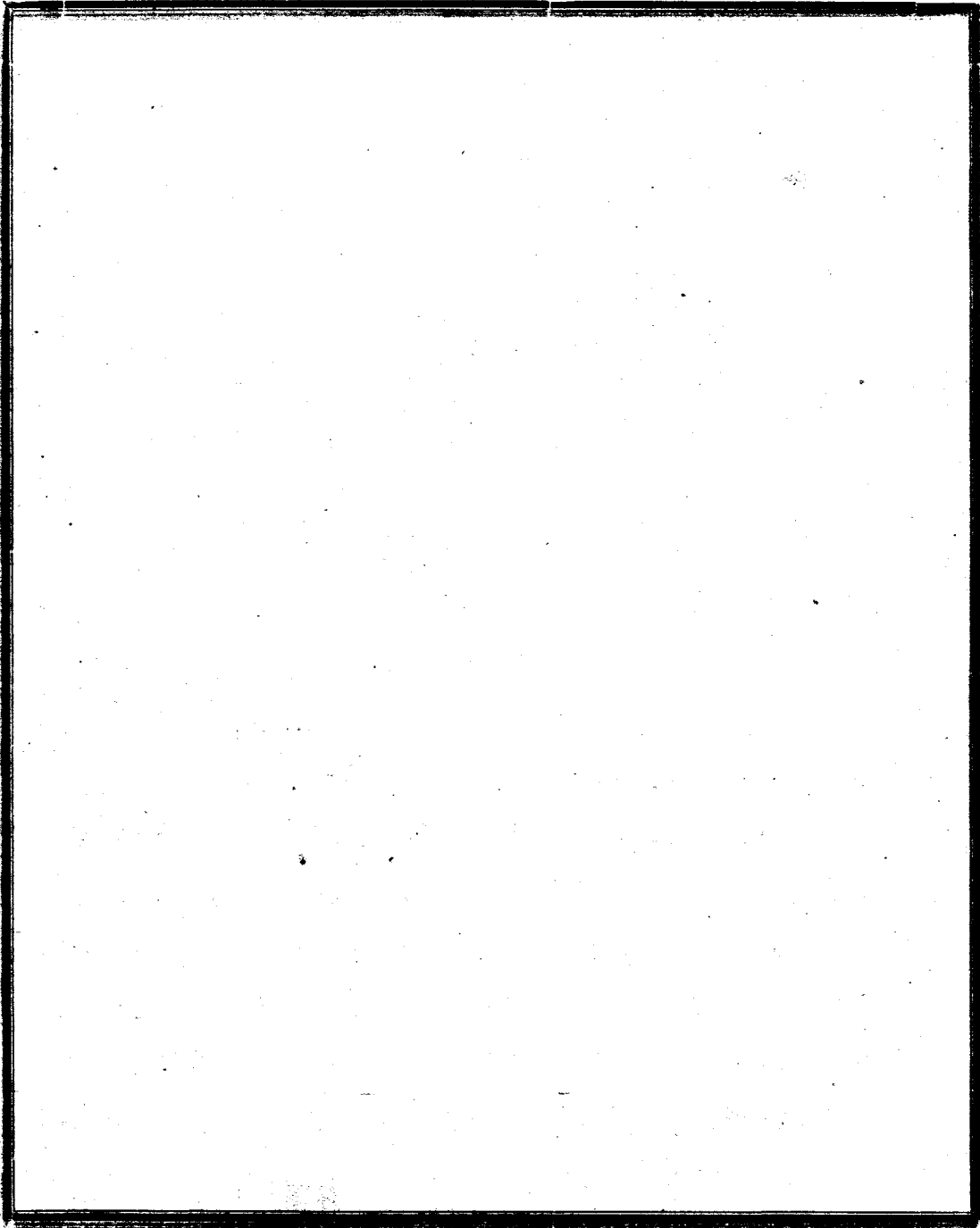

két tanu előtt írja alá, s ha nem tud írni kézjegye hitelesítve legyen. Az ilyen okirat mellett a valóság^{di} vélelme nem harcol, s ha az ellenfél tagadja az okirat valódiságát, a bizonyítási teher arra hárul, aki az okirattal bizonyítani akar. A valódiság alaptalan tagadásának azonban szigorú sanctiója van, ugyanugy, mint annak aki jobb tudomása ellenére nem mond igazat. /222 §./

A közönséges/nem teljes bizonyító erejű/ magánokirat bizonyító erejét a bíróság szabadon mérlegeli, ugyanez áll az olyan közokiratra és teljes bizonyító erejű magánokiratra, mely^{en} tör-
lés, hozzáírás, vakarás található.

A kereskedelmi törvény értelmében ugyancsak különleges bizonyító ereje van a kereskedelmi könyveknek az alkuszok naplóinak és kötjegyének.

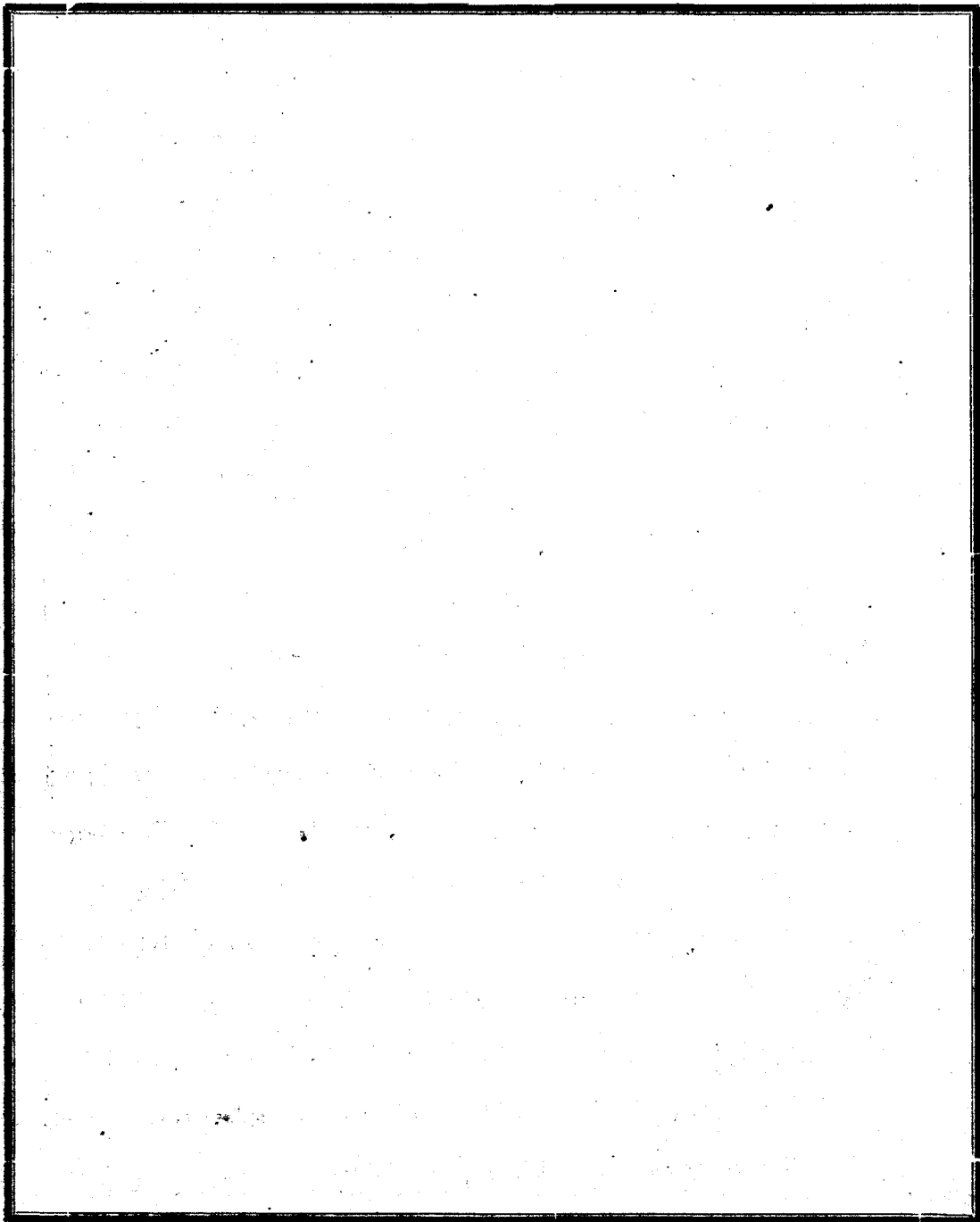
Az okirattal való bizonyítás aztán a tárgyaláson való felmutatással történik s itt is általános szabály, hogy senki sem köteles ellenfele-
lének bizonyító eszközt szolgáltatni, tehát oly

okiratot felmutatni, mellyel ő bizonyítani nem akar, kivéve a magánjog szerint kiadandó okiratokat. Az okirati bizonyításra jöllehet a közvetlenség képezi a szabályt ez alul is van kivétel, oly okiratnál, melyet nagy fontossága, az elvészés vagy megsérülés veszélye miatt perbiróság elé vinni nem lehet, amikor is kiküldött vagy megkeresett biró jár el.

VIII. /: Szemle :/

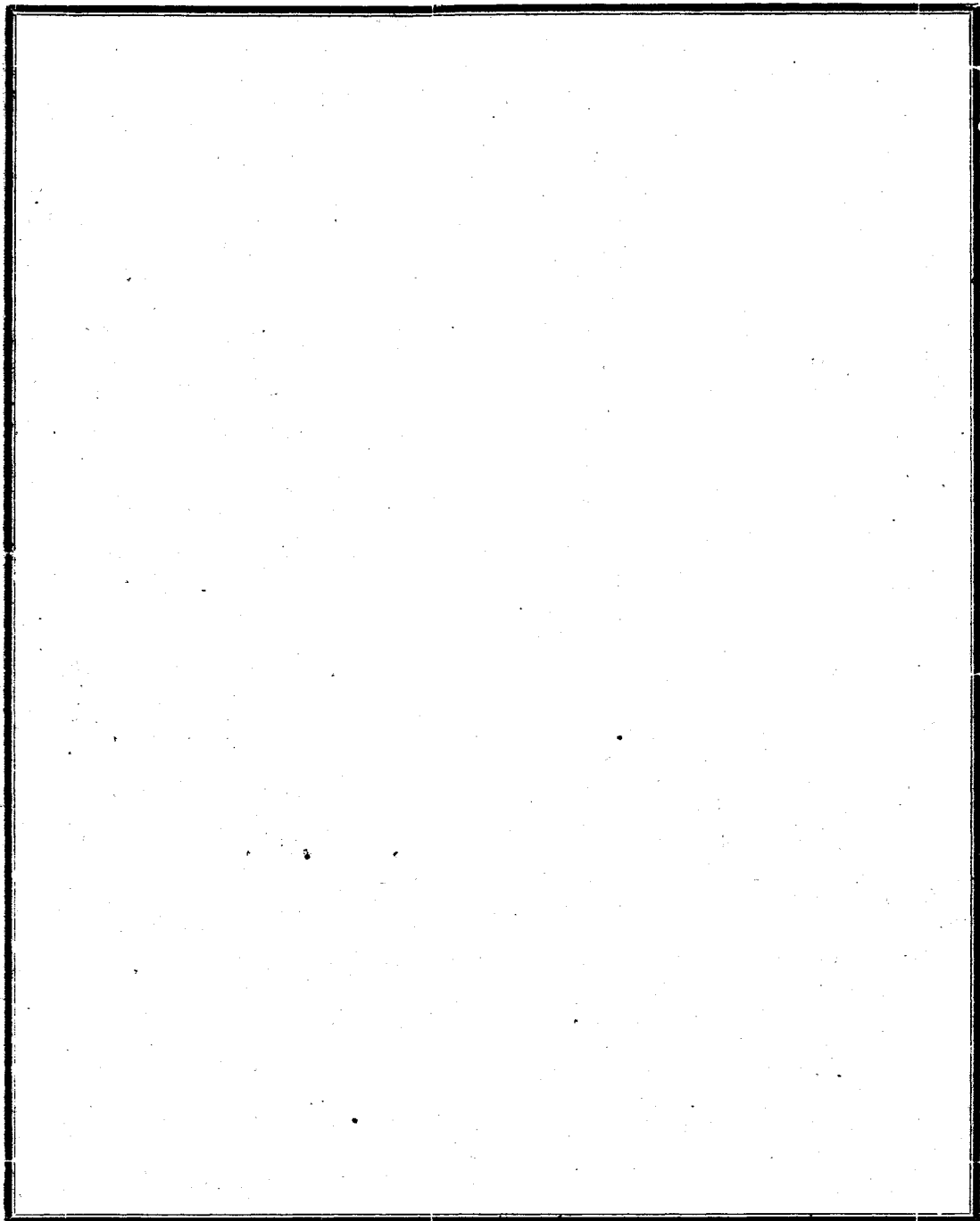
A tanukihallgatásnál a tanú vallomása az okirati bizonyításnál az okirat tartalma az, mely a biróságot adott esetben valami tény megtörténtéről meggyőzi. A birói szemlénél valami dolog az, mely a biróság közvetlen észlelése alá esik, s mint jelenben létező tény bizonyítékot képez. Mivelhogy a szemletárgy a biróság közvetlen / vagy szakértői / érzéki észlelése alá esik ez kétségkívül a legtökéletesebb bizonyítás, s mivel jelen tényekre vonatkozik igen szük körre van szoritva, amiért sokan nem is

tekintik bizonyításnak. / a történeti bizonyítás hivei / Ez a bizonyítási eszköz a közvetlenség elvének legteljesebb kifejezője. A szemletárgyat aztán a szemle határnapján felkell mutatni. Megtörténik azonban, hogy a szemletárgy más bíróságnak közhatóságnak van birtokában, amikor is a szemlét hivatalból kell fogatosítani, ha pedig harmadik személy birtokában van a bíróság őt a szemletárgy felmutatására kényszeríti. /:szükség esetén karhatalommal is:/. Kivéve, ha a felmutatásból rá vagy "akinek nevében a tárgyat bírja" kár vagy jelentékeny sérelem származik. Pp.344 §. ha pedig a harmadik személy közreműködése is szükséges őt tanukép meg kell idézni. A felek a szemlénél jelen lehetnek s a szemle módjára észrevételeiket, indítványukat megtehetik.

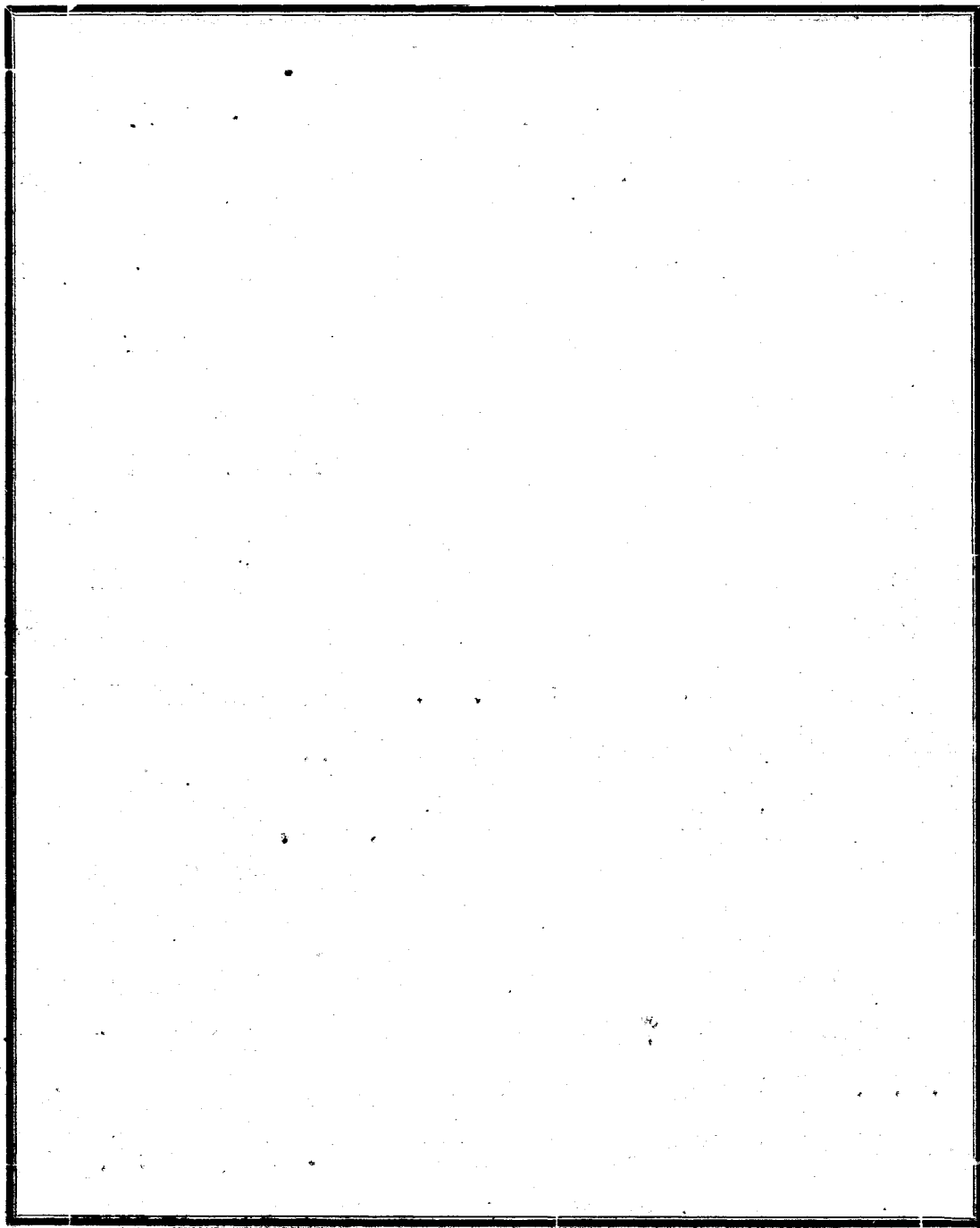
VIII. Szakértő

A bíró a per során gyakran kerül olyan helyzetbe, hogy a vitás ténykörülmény valósága felől nem szerezhethet önmaga biztos tudomást, mert

az illető vitás szakban hiányzik az elméleti vagy gyakorlati tudása. S mivel a bíró elé a perek tarka változatban kerülnek a bírótól nem lehet a művelt ember ismeretkörét meghaladó külön -féle szakismereteket követelni, hanem ilyenkor oly egyéneket kell meghallgatni /szakértőket/, akik a bíróság hiányzó szakismeretét pótolják. A bíró ugyanis nem utasíthatja el a feleket azon a címen, hogy a tényállást, szakismeret híján kideríteni nem tudta / vagy a codexben nincs megfelelő jogszabály/. 1869 : IV.tc.22 §-a szerint " a bíró tartozik eljárni és itélni "..

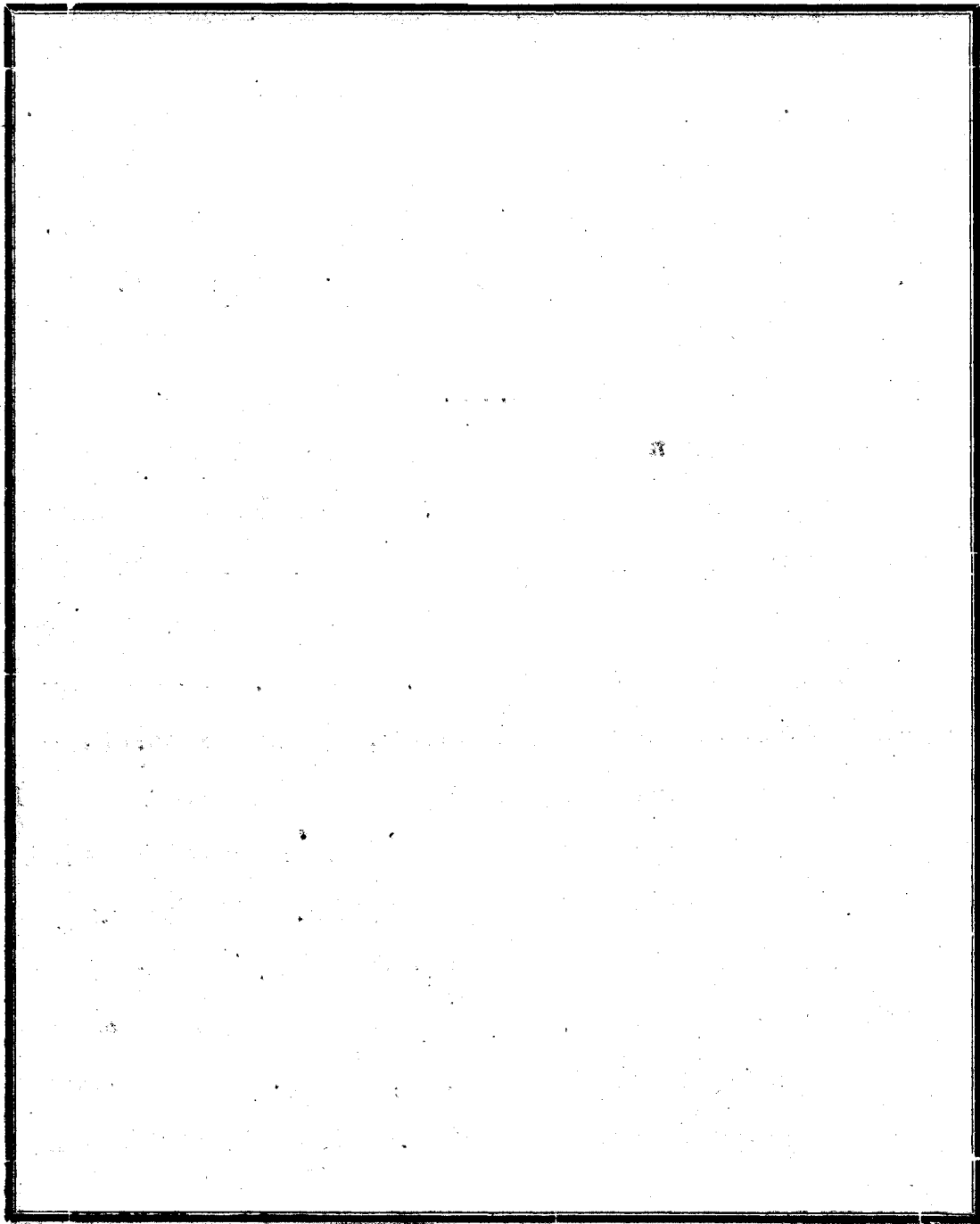
A Pp. indokolása szerint a szakértő a bíró segédje, s a bíró akkor alkalmazza, mikor annak szükségét látja így a felek kérelmére s a maga jószántából, eltekintve a szakértő alkalmazásának kötelező eseteit^o /orvos szakértő 1881 évi 3263 I.M.R./ " A szakértő tehát a per ténybeli anyagának tisztába hozatalát segíti elő". / Gaár :i.mű-

ve 190 o./ A szakértő feladata több irányu lehet. Igy függetlenül a per ténybeli anyagától valamely elméleti vagy gyakorlati tételt közöl a bíróval. Pl. mennyi most a kőművessegédek átlagos munkabére ? Vagy milyen védőeszközöket szoktak használni a cséplőgépnél ? stb....

Sokszor azonban a pernek elébetett ténybeli anyagát veszi vizsgálat alá. Megfelelő e a készített öltöny ? Zsigisikes e a borsó ? Más esetben viszont a szakértő csupán bizonytságot tesz a perbeli tényállitás Valóságáról. Igy pl. hogy az egyes szobák magassága öt méter, s hogy a vállalkozó az ablakokat milyen fából készítette ?

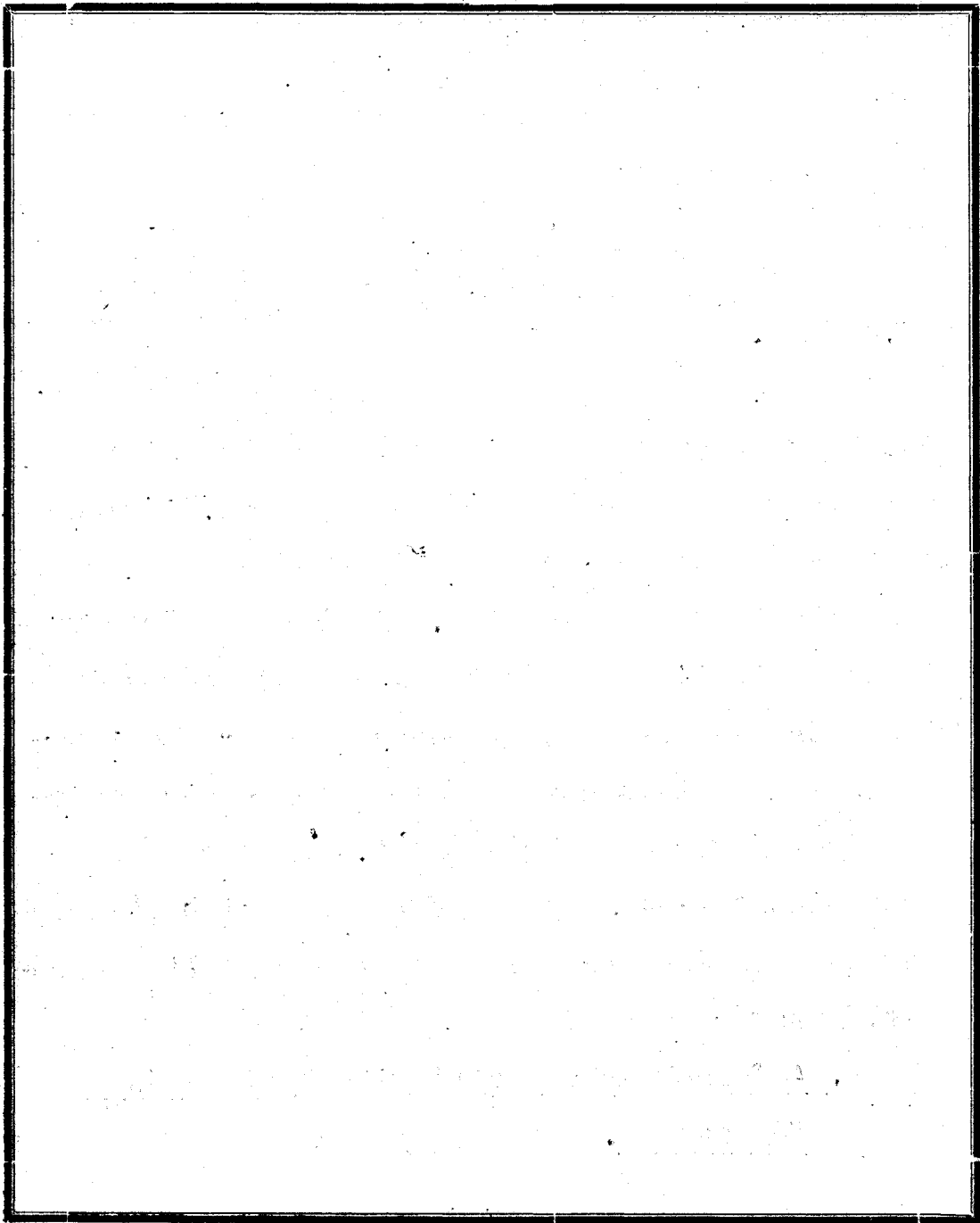
S ily természetesen szakértő/mindenki/lehet aki a szükséges szakismerettel bir. /Kivéve az 59 §-ban és a 61 §-ban felsoroltakat./kizárási aggályossági okokat/. A szakértői véleményadás szintén közpolgári kötelesség, azonban csak igen szük körben - ily arra " aki az illető szakmában

vélemény adásra állandóan alkalmazva van " /állandó szakértő/ " vagy ha a szakmát melynek ismerete a kívánt véleményadáshoz szükséges, keresetképpen állandóan gyakorolja " /gyakorló mérnök/ Pp. 354 §.

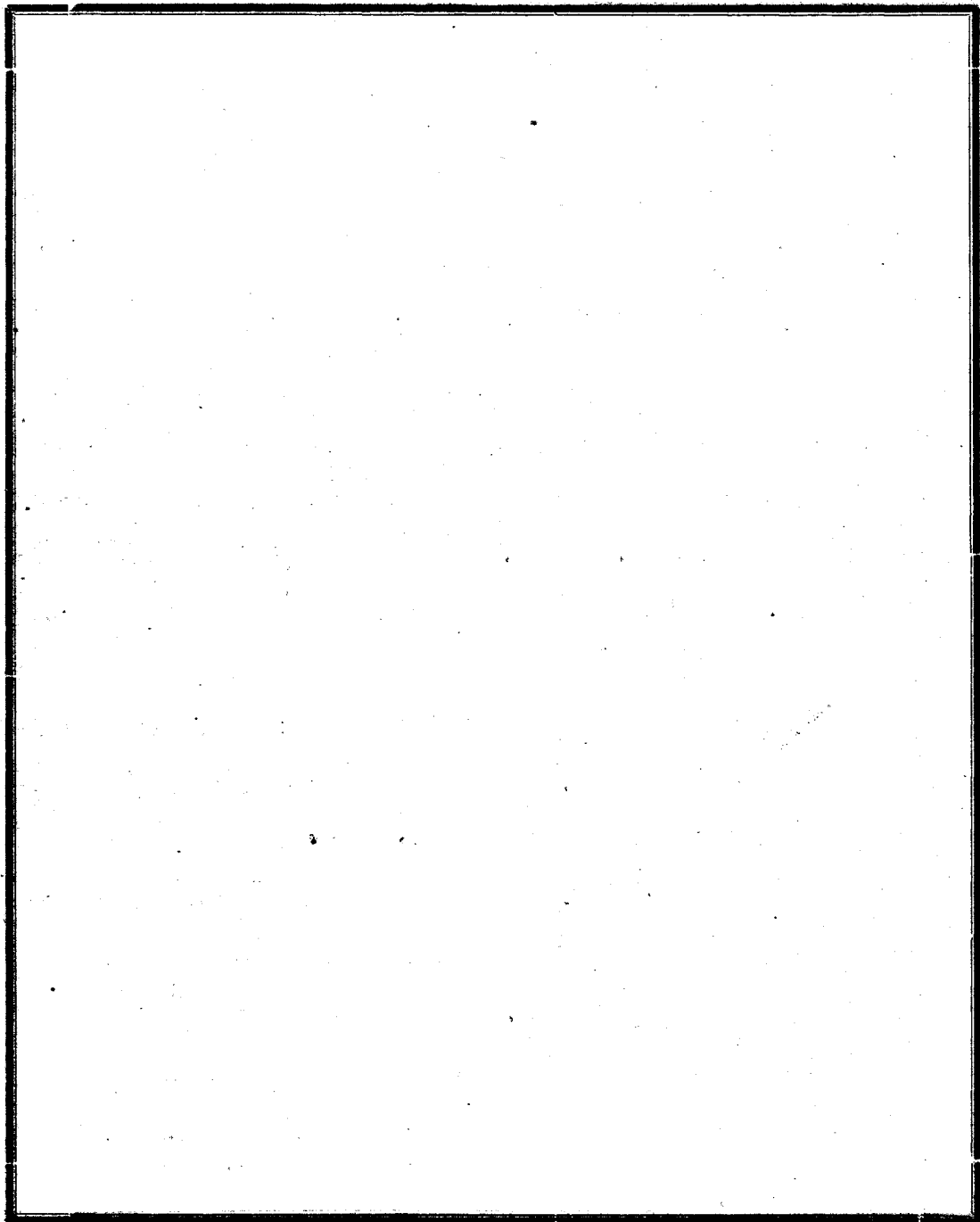
A szakértő meghallgatása a perbiróság feladata, ha azonban helyszíni szemle is van, kiküldött vagy megkeresett bíró is eljárhat. A szakértőt a tanutól eltérőleg véleményének előterjesztése előtt kell megesketni. Mivel a szakértő voltaképpen birói cselekményt végez, a szükséges iratokat és segédeszközöket rendelkezésére kell bocsátani, s a tanukhoz és felekhez /: a bíró engedelmével:/ kérdéseket intézhet. Sokszor a szakértő, mint a tanu mult tényekről számol be, "amelynek észleléséhez azonban szakértelem volt szükséges" /Szakértő tanu/.

VIII. A félnek eskü alatti kihallgatása és a fél esküje.

A perben a bíróság elsősorban a peres felek előadásait észleli, mely természetesen a tényeket mindég egy oldalú megvilágításban tárja a bíróság elé, amin a törvény a " kölcsönös meghallgatás elvének " segítségével próbál segíteni. Avagy oly módon, hogy ha " a döntő ténykörülményre nézve a bizonyíték kiegészítése szükséges, vagy ha más bizonyíték egyáltalán nem áll rendelkezésre" /:Pp.368 §./ a felet eskü alatt hallgatja ki. Hogy a felek közül a bíróság melyiket hallgassa meg, a bíróság a bizonyíték kiegészítése céljából /:a felet vagy ellenfelét:/ a per körülményei az irányadók. Ha ellenben a perdöntő tényre más bizonyíték nincs a bizonyító fél ellenfele hallgatandó ki. Lehetséges mindkét fél meghallgatása is, illetőleg az, hogy a bizonyító fél bocsáttatik esküre.

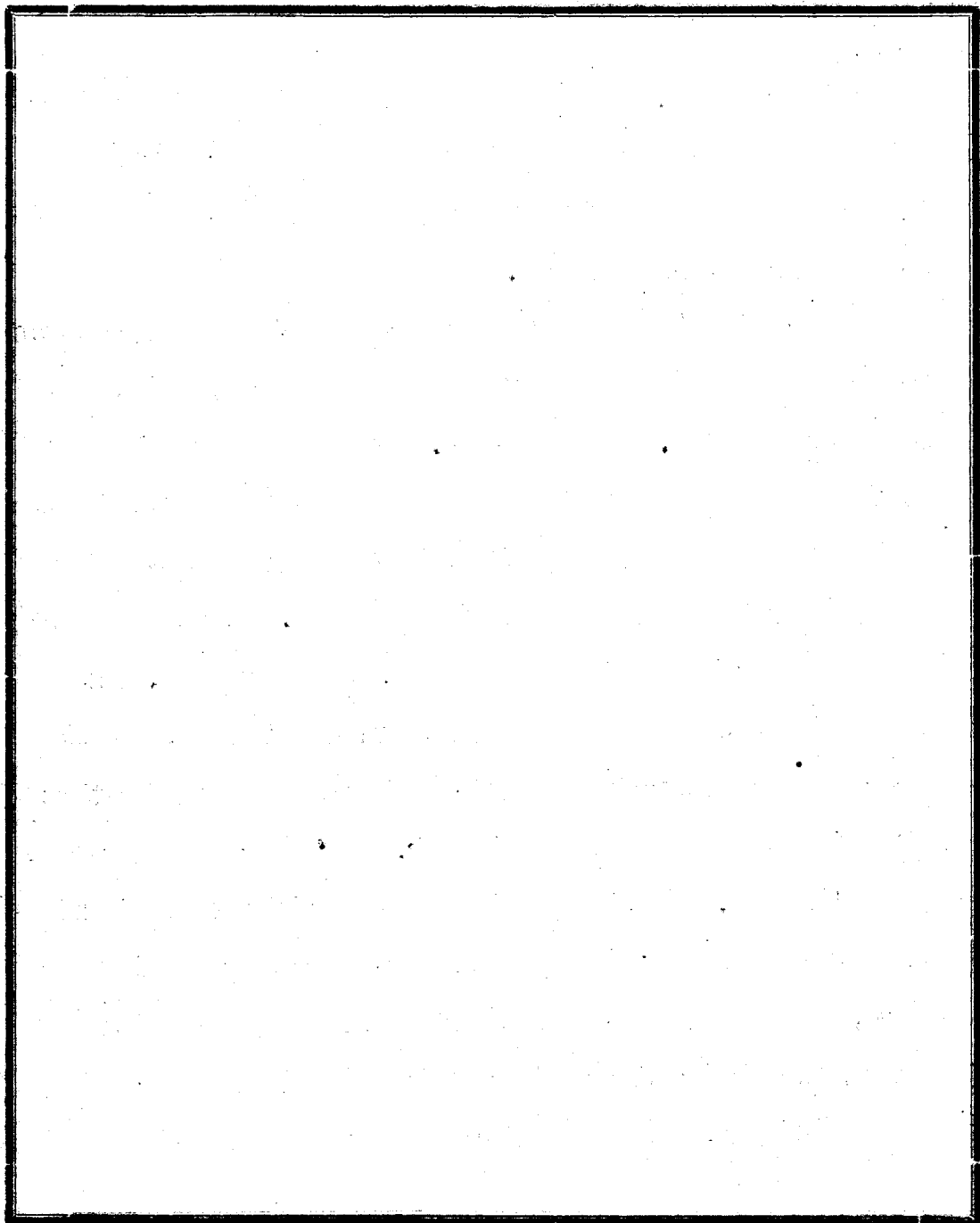
A fél eskü alatti kihallgatásának lefolyása általában olyan, mint a tanu kihallgatása egy -

két eltéréssel. Így a tanu megesketése mellőzendő, ha hamis tanuzásárt vagy hamis esküért már jogerősen el volt itélve, mig a fél ebben az esetben is megeskethető.

A régebbi jogokban ismeretes fő - pót - becsülő - és felfedező esküt és halál általi hitelesítés elvét a Pp. nem ismeri. Azonban a felek még ma is megállapodhatnak, hogy valamely döntő tény-körülmény valósága a félnek vagy harmadik személynek esküjétől tétessék függővé. Ilyenkor tehát a szabad birói mérlegelés kivan zárva. Az eskü kivétele előtt az eskü értelmét megkell magyarázni s a felet a hamis esküre annak következményeire kell figyelmeztetni.

IX - X. A bizonyító eszközök azonban szintén csak facultative állanak a felek rendelkezésére, a fél ezek közül azzal él, amellyel tud, amellyel a bíróság határozata alapján szabad bizonyítani, / Tanu - szakértő /, s a bizonyítás

felvétele után a bíróság az eléje tárt bizonyító okok esőjét mérlegeli, s megállapítja, hogy a bizonyítás eredményeképpen a vitás perbeli tényállás valónak tekinthető-e, avagy a tényállás bebizonyítatlan maradt? Mivel azonban mindkét fél jóllehet ellentétes érdeke, hogy a tényállás bizonyítva legyen, (s így mindazt, ami érdekében van lehetőleg mindkét fél előadja.

Da mihi factum, dabo tibi ius! Harcoljatok a tények mezején, a tények fegyverével, bizonyítsatok, ha tudtok s ahogy tudtok - mondja a bíróság - s ennek eredményéhez képest igazat tesztek köztetek a kereseti kérelem és ellenkérelem határai között, a felperes kereseti kérelmeit s az alperes ellenkérelmeit, jogállítás tagadásait figyelembe véve emberileg igazságosan megállapítom, mi a jognak megfelelő állapot s így jogvédelmet nyujtok, a kiderített tényekre alkalmazván a jogszabályt. -

DEBRECENI EGYETEM KÖZLEMÉNY
1946/1953. évi
gyarapodási naplója